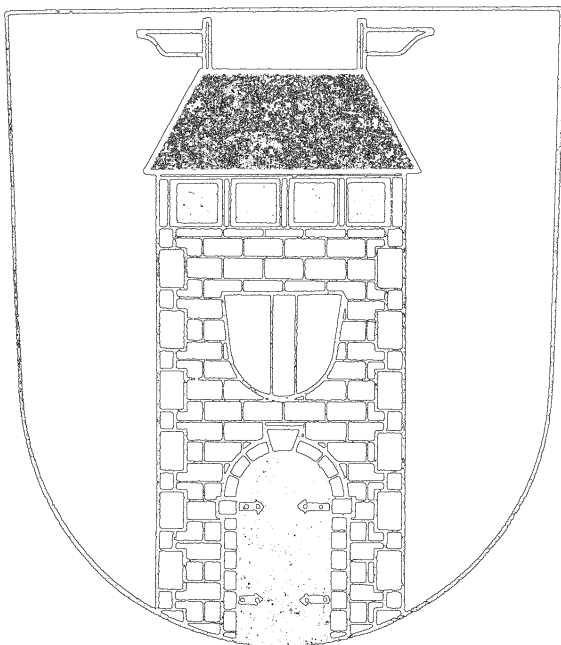

Budišovský zpravodaj

2/2003

Z OBECNÍHO ÚŘADU

Ze zasedání zastupitelstva obce Budišov dne 10. dubna 2003

Na zasedání dne 10. dubna 2003 obecní zastupitelstvo Budišova po rezignaci pana Karla Svobody prohlásilo za nového člena zastupitelstva pana Dušana Kresana (ODS). Vzalo na vědomí mj. rozhodnutí stavebního úřadu OÚ Budišov nezahajovat stavbu ocelové haly na uskladnění zemědělské techniky na pozemku p. č. 3141/1 v k. ú. Budišov, návrh na dopravní značení místních komunikací v Budišově, rozhodnutí pokračovat v projektu výstavby rybníka Motouz, nástup tří pracovníků na veřejně prospěšné práce pro Technické služby Budišov, nástup vojáka na náhradní vojenskou službu na obec Budišov a záměr zpracovat územní plán obce Budišov. Schválilo platbu za studii proveditelnosti Bono Publico, urbanistickou studii Horácké vesnice a za její realizaci, postup místostarosty p. Piňose v jednání s majiteli rekreačních chat v oblasti Pyšelák, žádost TJ Sokol Budišov o přiznání dotace na údržbu hřiště, příspěvek SDH Míhoukovic na opravu čerpadla, nákup fotopřístroje pro potřeby propagace obce, záměr dosázení stromů na bývalém smetišti. Uložilo zastupitelům mj. dořešit vztah mezi dlužníky přípojek plynu a vody.

Zasedání 12. června 2003

Zastupitelé vzali na vědomí mj. zprávu o činnosti Technických služeb Budišov, doporučení odboru regionálního rozvoje krajského úřadu na dotaci pro Bono Publico, plán hospodaření v obecních lesích. Schválili smlouvu o převodu nebytové jednotky manž. Šabackým, záměr prodeje a pronájmu bytů, příspěvky pro Dětský den, na výstavu chovatelů a pro Sokol Budišov (činnost atleta Petra Svobody – *BZ 3/2002*).

Budišovské zastupitelstvo vzalo na vědomí i petici občanů Budišovska proti vybudování hlubinného úložiště vysoce radioaktivních odpadů a ztotožnilo se s nesouhlasným stanoviskem mikroregionu Horácko. Uložilo starostovi, místostarostům a zastupitelům zúčastňovat se jednání o zamýšlené stavbě hlubinného úložiště, informovat o těchto jednáních zástupce petičního výboru a hájit přitom zájmy občanů Budišova.

OZNÁMENÍ

Obec Budišov oznamuje,
že má volné obecní byty:
- k pronájmu v budově čp. 111 v 3. nadzemním podlaží, byt o velikosti 2+1
- k prodeji v budově čp. 105 v 2. nadzemním podlaží, byt o velikosti 3+0
Případné žádosti předkládejte na OÚ Budišov

Obecní knihovna bude o prázdninách otevřena jen 10. července a 14. srpna od 15 do 18 hodin.

Od 30. 6. do 31. 8. 2003 nebude v provozu autobusová linka č. 790320 spoj č. 3 Třebíč – Tasov v 11.00 hod., spoj č. 10 Tasov – Třebíč v 12.35 hod.

ZPRÁVY

Obecní jarmark

Budišov měl původně právo pořádat 4 (slovy čtyři) výroční trhy. Plynutím času byl počet trhů snižen na dva a ještě později na jeden pořádaný každoročně na Květnou neděli. A to se mu ještě již odedávna říká pout', přestože v tuto dobu není světce, ke kterému by se dalo putovat.

Letos tato tradičně již velmi silně obsazená „pout'“ doznala rozšíření věru nebyvalého.

Stánky byly všude. Všechny druhy atrakcí jen trochu dostupných byly zde k dispozici. Stačí jen dodat, že budišovští zastupitelé i přes občasné překážky všechny řádně „zkasírovali“. Na atmosféru všude vládnoucí není slov.

lfd

Myslivci pro rekultivaci skládky

Jak jsme již informovali v minulých číslech zpravodaje, o rekultivaci skládky Na Výchonech se dlouhodobě stará místní myslivecké sdružení. I letos zjara zde dosázeli na tři tisíce stromků a provedli další povrchové práce.

pp

Prořezávání stromů

V pátek 25. dubna mnohé z vás upoutal celodenní hluk motorové pily z prostor Pod Hrázkou. Firma Zahradnictví Ing. Molnár zde prováděla prořezávání převážně suchých větví v okolí tanečního parketu. Vzhledem k výšce stromů bylo nutné použít auto s vysokozdvížnou plošinou, kterou zapůjčila firma Elektro Ing. Klíma.

Karel Pavlíček

Skauti pomáhají obci

V sobotu 26. dubna 2003 se uskutečnil úklid Budišova a okolí, který zorganizoval místostarosta pro životní prostředí Petr Piňos. Zástupci školy uklízeli v okolí ZŠ a úklid po Budišově zajišťovaly i další organizace, z nichž nejpočetnější skupinu tvořil Junák. Skauti uklízeli i v lesích v okolí obce.

Myslíme si, že brigády, které byly organizovány za minulého režimu, nebyly z toho nejhoršího, co se tehdy praktikovalo, a teď, kdy již jsou opravdu dobrovolné, mohou občané vztah ke své obci vyjádřit i nezištnou pomocí snahám obecního zastupitelstva o vylepšování vzhledu našeho společného bydliště.

lfd

Přednáška o ekologii

Úterý 29. dubna 2003 bylo dnem připravované přednášky o životním prostředí a jeho ochraně, kterou vedl Mgr. Libor Mikulica z Ekoauditů Brno. Situace se trochu zkomplikovala oznámením hledání lokality pro úložiště radioaktivního odpadu. Proto před přednáškou aktuálně proběhla informace a diskuse k výběru Budišova mezi 6 lokalit pro uložení jaderného odpadu. Touto problematikou se zevrubně zabývá příloha k tomuto zpravodaji.

lfd

Ministr Škromach v Budišově

Na své cestě třebíčským okresem se 2. května 2003 na chvíli zastavil v Budišově ministr práce a sociálních věcí České republiky Ing. Zdeněk Škromach. Při krátké návštěvě stihl projednat se zástupci obce, školy a ČSSD problémy v obci (snad každý ministr se všude setkává s problémy). Prohlédl si obecní úřad a zdravotní středisko (zde bychom potřebovali finanční výpomoc při zřízení výtahu do poschodí).

Zájem pan ministr projevil i o kulturní památky v obci, na jejichž prohlídku se již nedostávalo času.

lfd

Památník

I letos se památník padlých ve světových válkách dočkal 7. května 2003 večer své kytice, kterou zde položili místostarostové Piňos a Dokulil.

lfd

„Vítání“ občánek

V minulém volebním období vznikla přestávka, během níž obecní úřad nepořádal obřady vítání občánek v Budišově. Nějakou dobu nebyla obřadní místnost a také zastupitelstvu nějak chyběla aktivita v tomto směru. Tak se stalo, že několik dětí přišlo o tuto slavnost. Na žádost jejich rodičů a po probuzení zájmu v řadách zastupitelů uskutečnil 17. května 2003 budišovský obecní úřad zápis občánek do pamětní knihy obce (název „vítání občánek“ nebyl pro tuto příležitost schválen).

lfd

Slet čarodějnic

Pokud nazveme dámu čarodějnicí, můžeme si být jisti, že z toho radost mít nebude. To ovšem neplatí o jediném dni v roce, kdy je pro mnohé z nich ctí honosit se tímto titulem.

I letos jsme mohli být, za téměř letního podvečera, svědky jejich sletu (přesněji sjíždění) na strojích vzdáleně připomínajících kolo. Svůj příjezd dávaly hlasitě znát, a to i ve chvílích, kdy se zahalily do „barevné“ tmy. Je až s podivem, že žádná z nich, v té chvíli, neukončila svoji pouť v rybníku Pekařák.

Po svém příjezdu na tradiční místo Pod Hrázkou, kde již byly všemi očekávány, ihned spustily malé i velké čarodějnice své tance a reje, během nichž vytvořily zmeť vlajících

hadrů a stuh. Neustálým pohybem dávaly najevo svoji radost, která se začala přenášet i na přihlížející.

Došlo tak k setkání, na které se všichni celý rok těšili, a věřím, že se těšit budou i v letech následujících.

Karel Pavlíček

Ministr životního prostředí o úložišti

V pátek 30. května 2003 zavítal do Třebíče ministr životního prostředí Ing. Libor Ambrozek. Na setkání s komunálními politiky za KDU-ČSL se vyjádřil i k problematice hlubinného úložiště v Budišově. Podle pana ministra není důvod k velkým předčasným obavám, protože zatím se o ničem nerozhoduje, pouze bude probíhat geologický průzkum pro zjištění, kde bude nejvhodnější místo ke stavbě. Také požadavky obcí o vyškrtnutí ze seznamu navržených lokalit nemají smysl, protože žádný takový seznam oficiálně neexistuje. Až budou za 12 let vybrány dvě vhodné lokality, kde se bude zpracovávat územní plán, pak bude nutné vyjádření obcí i ministerstva životního prostředí. Dnes, tolik let po roce 1989, již nelze vybudovat takovou stavbu proti vůli občanů. Ke všem zásahům do území obcí bude třeba jejich souhlasu, který si po výběru vhodných lokalit bude muset zpracovatel dohodnout a občany přesvědčit. Pokud je nepřesvědčí, nebude moci v takové lokalitě zahájit práce na úložišti. K námitce, že Evropská unie má zájem na podstatném zkrácení termínů vybudování hlubinných úložišť, se pan ministr vyjádřil v tom smyslu, že mnoho zemí je proti tomu a ani u nás zřejmě k tomu nedojde.

Volně podle ministra životního prostředí sepsal Ladislav Dokulil

Rekapitulace událostí kolem hlubinného úložiště v Budišově

8. 4. Ředitel Správy úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) Ing. Vítězslav Duda posílá starostovi Budišova Ladislavu Pěťovi dopis se žádostí o schůzku pro informaci o 11 potenciálně vhodných lokalitách pro vybudování hlubinného úložiště, z nichž jedna leží v blízkosti obce Budišov.

17. 4. (dopoledne) Schůzka ředitele SÚRAO se starostou. Starosta se dovídá o tom, že na přesněji neurčeném místě v blízkosti Budišova bude probíhat průzkum ke zjištění vhodné lokality pro možnost zřízení hlubinného úložiště středně a vysoce radioaktivních odpadů.

17. 4. (večer) Odlet pana starosty na měsíční dovolenou po asijských zemích.

25. 4. (dopoledne) Telefonát Hospodářských novin místostarostovi Dokulilovi se žádostí o reakci na výběr Budišova mezi 6 vytipovaných lokalit. Odpověď je negativní – místostarosta o tom dosud neví. (Starosta je v Číně – Chengdu.)

25. 4. (dopoledne) L. Dokulil zjišťuje na internetu obsah tiskové zprávy SÚRAO o výběru 6 lokalit (viz přílohu zpravodaje).

25. 4. (poledne) Místostarosta Piňose kontaktují další zástupci tisku.

25. 4. (večer) Jednání P. Piňose a L. Dokulila se zastupiteli, které se podařilo sehnat a měli volno, o dalším postupu.

28. 4. (dopoledne) L. Dokulil žádá SÚRAO o upřesnění informací o lokalitě u Budišova. Od tiskové mluvčí Ing. Věry Šumberové přijde e-mail o přibližném vymezení lokality k výzkumu (viz přílohu zpravodaje).

28. 4. (odpoledne) Informace Obecního úřadu Budišov o tom, že s dříve plánovanou besedou o ekologii bude probíhat i informace a diskuse o výběru lokality. (Starosta je v Tibetu – Lhasa.)

29. 4. (večer) Beseda o ekologii s informacemi místostarostů o zjištěných faktech a diskuse občanů. Vzniká petiční výbor se záměrem sepsat petici proti postupu SÚRAO a proti záměru vybudovat úložiště u Budišova.

30. 4. Ředitel právy úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) Ing. Vítězslav Duda posílá starostovi Budišova dopis, v němž popisuje v podstatě obsah tiskové zprávy ze dne 25. 4.

18. 5. (odpoledne) Příjezd pana starosty do Budišova, setkání a projednání situace s místostarosty.

21. 5. Schůzka starosty se členy petičního výboru. Ke shodě na společném prohlášení nedošlo, obě strany vydaly o jednání samostatnou zprávu.

22. 5. (dopoledne) Setkání starosty s ředitelem SÚRAO bez nových poznatků.

29. 5. (večer) Valná hromada Horácko – ekologického mikroregionu se vyslovuje proti záměru vybudování úložiště v mikroregionu.

30. 5. (odpoledne) Setkání komunálních politiků KDU-ČSL s ministrem životního prostředí v Třebíči. Přítomen L. Dokulil (viz výše).

lfd

Referendum o přistoupení ČR k EU v Budišově

počet voličů: **905**

účast: **516 (57,02 %)**

ANO: **425 (84,66 %)**

NE: **77 (15,34 %)**

výsledek: **ANO**

Pro srovnání:

Třebíč	30 398	17 128	56,35	13 019	77,64	3 750	22,36
Mikroregion Horácko	7 512	4 461	59,38	3 430	78,24	954	21,76
okres Třebíč	92 568	52 492	56,71	39 736	77,33	11 650	22,67
kraj Vysočina	412 216	236 084	57,27	175 712	75,99	55 528	24,01
Česká republika	8 259 525	4 560 399	55,21	3 446 758	77,33	1 010 448	22,67

Občané Budišovska proti jadernému odpadu

(o vzniku a perspektivách jedné občanské iniciativy)

Důvodů, proč odmítnout hlubinné úložiště vysoce radioaktivních odpadů v okolí naší obce je tolik, že by jimi bylo možno bez problémů zaplnit celý zpravodaj. Některé z nich pozorný čtenář najde v příloze tohoto čísla. V našem článku je proto znovu uvádět nebudeme. Ti, kteří se o problematiku zajímají hlouběji, mohou základní dokumenty najít v elektronické podobě v obecní knihovně, s vyhledáním a tiskem rádi pomůžeme. Následující řádky tedy věnujeme především těm z oněch 428 obyvatel Budišova (počet podpisů pod peticí k 25. 5. 2003), kteří si uvědomují, že podepsáním sebelepšího prohlášení boj nekončí, ale teprve začíná. Nechceme-li totiž, aby příště namísto věže vysílače na Kněžském kopci, kterou většina z nás zaregistrovala až po jejím vztyčení, vyrostla někde jinde jednoho dne věž vrtná a o několik desítek let později betonové obkládání s podzemním labyrintem naplněným jedy, nestačí jen spoléhat na to, že i bez nás to nakonec všechno nějak dopadne.

První a zatím jedinou veřejnou debatou v Budišově na téma úložiště bylo setkání občanů s představiteli obecního zastupitelstva na již dříve plánované ekologické přednášce dne 29. 4. 2003. Přítomno bylo asi třicet znepokojených občanů, před něž předstoupili místostarostové pan Piňos a ing. Dokulil. Seznámili přítomné se zatím známými fakty. Jejich vlastní postoj lze shrnout asi takto: Obec o věci s nikým oficiálně nejednala, mohou tedy zatím prezentovat pouze osobní stanovisko, to je vůči úmyslu vybudovat u nás úložiště odmítavé, nemají ovšem dostatek informací. Za současné situace vidí prostor pro vznik případné občanské iniciativy, jsou připraveni s ní spolupracovat, ne však pracovat v jejím vedení. Obecní zastupitelstvo se bude problémem zabývat až po návratu pana starosty (v té době na zahraniční cestě), do té doby se bude snažit zjistit o celé věci co nejvíce.

Aktivnější a netrpělivější část účastníků besedy (v té době se už v tisku objevovaly ohlasy z ostatních lokalit, vůči plánům Správy úložišť radioaktivních odpadů podstatně odmítavější než hlas z Budišova) se rozhodla začít něco podnikat ihned.

Bylo sepsáno základní prohlášení a připraveny petiční archy. 1. května jsme začali získávat podpisy. Osvědčení distributoři Budišovského zpravodaje (Noviny – Helena Kafaňková, Ko-Tex - Helena Kostecká, Obuv a hračky – Lidka Poskočilová, Zelenina – Petr Kosina, Potraviny ZD Budišov – Zdeňka Nováčková) se ujali i sběru podpisů a mají velkou zásluhu na tom, že se jich zatím podařilo získat tolik. Vážíme si toho, že mezi signatáři jsou i tři členové obecního zastupitelstva, místní lékaři a jiné úctyhodné osobnosti. Děkujeme obecnímu úřadu, že umožnil upozornit na petici v hlášení místního rozhlasu. Podpisy získáváme rovněž osobním kontaktem a snažíme se být vidět na akcích, kde se dá očekávat větší počet lidí (fotbalové utkání, školní besídka, den otevřených dveří na zámku).

Petiční výbor pracuje ve složení Mgr. Jiří Horák, JUDr. Zdenka Čechová a paní Monika Večeřová. Podpisy pod peticí chápeme jako mandát k tomu, abychom v duchu požadavků v prohlášení uvedených připravovali konkrétní podněty, návrhy a požadavky, které podepisujeme svými jmény a seznamujeme s nimi příslušné osoby a instituce.

Zatím jsme podnikli tyto kroky:

- získali a prostudovali veřejně dostupné dokumenty, týkající se vládní koncepce nakládání s jadernými odpady, statutu a strategie SÚRAO, právních a technických otázek s problematikou spojených,
- zaslali elektronickou poštou text petice spolu s krátkou zprávou o našich dosavadních krocích vlády, parlamentu, kraji Vysočina, starostům všech obcí mikroregionu Horácko, Správě úložišť radioaktivních odpadů a tisku,
- navázali spojení se zástupci ekologických hnutí (Duha, Calla) a získali od nich několik cenných informací a materiálů a příslib další pomoci,
- obrátili se osobním dopisem na předsedu vlády pana Špidlu, ministra průmyslu a obchodu Urbana, ministra životního prostředí Ambrozka, senátora Janatu, poslance Černého, Karase a Němcovou a ředitele SÚRAO Dudu,
- podali podnět obecnímu zastupitelstvu a navrhli text usnesení, které by mohlo v této věci přijmout,
- poskytli několik vyjádření České televizi a krajskému tisku,
- sešli se a diskutovali s panem starostou Pěťou a získali od něj příslib, že nám předá veškeré informace, které o věci úložiště získá, a při konečném rozhodování se bude řídit vůlí většiny občanů,
- s odvoláním na zákon o svobodném přístupu k informacím podali žádost o poskytnutí materiálů, které by umožnily přesně identifikovat pozemky, na nichž mají průzkumné práce probíhat, dále časového harmonogramu činností v lokalitě Budišov a projektů úložiště na SÚRAO a Geofond (tyto instituce jsou podle zákona povinny nám do třiceti dnů odpovědět),
- byli přizváni na valnou hromadu Ekologického mikroregionu Horácko, seznámili přítomné starosty a zástupce obcí s našimi postoji a představami a zasloužili se tak o to, že v usnesení ze zasedání se objevil bod, v němž zástupci obcí vyjadřují se záměrem vybudování úložiště nesouhlas.

K dnešnímu dni nám zatím odpověděl poslanec Karas, který příslibil, že se bude věci zabývat a paní místopředsedkyně sněmovny Němcová, jež nám vyjádřila svou podporu. Za nejnevkusnější ohlas považujeme vyjádření mluvčí SÚRAO paní Šumberové, které se objevilo v listě Vysočina: „Realizace vzbuzuje obavy ve všech lokalitách. SÚRAO pouze plní loňské vládní nařízení. Jedná se o dlouhodobou záležitost. Věříme, že se podaří navázat s obcemi dobrou spoluprací, včetně možnosti jejich zástupců zúčastnit se kontrolních dnů při prvotních průzkumech. Budišovský obecní úřad o to údajně v minulých dnech projevil zájem.“ Toto vyjádření považujeme za stejně arogantní, jako nabídnout odsouzenému, který žádá o milost, aby se účastnil projektování a stavby šibenice, na níž má být pověšen. Jistě, odsouzený může souhlasit i s tímto. Dělá to však z jediného důvodu. Doufá, že najde způsob, jak uniknout. Snad takto uvažují i naši volení zástupci.

V zájmu obce Budišov totiž není ani být na seznamu potenciálně vhodných lokalit, ani trpět ve své blízkosti jakékoliv průzkumné práce, k vybudování úložiště směřující. Co mohou udělat občané?

Vytrvat a zůstat bdělí. Nemá smyslu nadávat našim zastupitelům, případně jim plakat na rameni. Oni za to nemohou, a věříme, že budou-li mít o čem rozhodovat, rozhodnou

správně. Názory na to, jestli může obec účinně vstupovat již do fáze přípravné a projektové, se liší. Podle našeho názoru ano, a byli bychom rádi, kdyby obec prozkoumala a využila všechny možnosti, které má. Rádi bychom, aby se nějakým způsobem k takovému postupu zavázala. Pokud tak neučiní, je zde možnost uspořádat o celé věci referendum. V takovém případě požádáme obyvatele Budišova o 272 podpisů pod žádost o jeho vyhlášení, jak to stanoví zákon. Rovněž není jisté, zda by v době za deset až patnáct let, kdy se již bude rozhodovat o samotné stavbě, bylo možno ze strany státních orgánů nesouhlas obce nějak obejít. Obáváme se toho, že bylo, a jsme v tomto bodu skeptičtější než představitelé obce. Podle našeho názoru je třeba bojovat od samého začátku, později už to může být těžší.

Možností, kterou v posledních dnech intenzivně zkoumáme, je založení občanského sdružení. Jeho výhodou by bylo to, že narozdíl od petičního výboru, který je z právního hlediska pouze kolektivem fyzických osob (ty mají právo vyjadřovat stanoviska a požadovat informace), by byl osobou právnickou (ta by měla mít ze zákona zajištěnu účast na řízeních, která budou ve věci úložiště vedena). Pokud se události vyvinou tímto směrem, budeme potřebovat další osoby, ochotné účastnit se jeho práce. Najdou se?

Jiří Horák

Ad vocem Marka Dosbaby

Pokud by se byl Marek Dosbaba ve svém příspěvku (Úložiště radioaktivního odpadu – lokalita Budišov, příloha tohoto zpravodaje) omezil na osvětlení souvislosti mezi geologickou skladbou hornin v našem okolí a plány na vybudování úložiště, byl bych mu vděčný za to, že si s jeho pomocí mohu rozšířit obzory a na článek bych nijak nereagoval. Dotkl se však mnoha věcí jiných, tedy se cítím povinen několika slovy.

Na rozdíl od Marka Dosbaby říkám otevřeně, že si nepřeji v oblasti Budišova žádné úložiště a budu dělat všechno pro to, abych jeho výstavbě zabránil. Čtenář, který s tímto postojem nesouhlasí, si může třeba odplivnout a dále nečíst. Má-li ale před sebou text (Dosbabův), který na první pohled vypadá objektivně, může se ocitnout v nebezpečí, že jako nezpochybnitelnou, vědecky zaštitěnou pravdu bude vnímat i některá sporná tvrzení, v článku obsažená.

Píše-li Marek Dosbaba, že „Vlivy na životní prostředí a na zdraví obyvatel dané existencí HÚ musí odpovídat celé řadě norem. Ty jsou navíc v České republice často přísnější než v jiných zemích.“, nelze proti tomu zřejmě kromě toho, že věta vypadá jako opsaná z propagačních materiálů ČEZ nebo SÚRAO, namítat celkem nic. Problém je ovšem někde jinde. Jestliže u nás máme přísné normy, týkající se životního prostředí a zdraví obyvatel, s jinými normami jsme na tom bídně. Říká se jim normy mravní. Chybí nám politická kultura, chybí sebevědomí a na svých právech trávající občané. I SÚRAO se zavazuje, že stavbu bude realizovat tak, aby její vliv na život v dané lokalitě byl minimální. Jak taková minimalizace negativních dopadů vypadá v praxi, je ovšem věc jiná.

Příklad: Existují dvě varianty, kudy vést dálnici. Buď směrem na Most, nebo chráněným územím Českého středohoří. Betonářská lobby z neznámého důvodu trvá na trase přes Středohoří. Ministerstvo životního prostředí po tuhém boji prosadí sedmatřicet výjimek a podmínek, jejichž dodržením podminí svůj souhlas. Výsledek: nenávratné a zbytečné poškození dalšího krásného kusu naší země.

Nebo: Ředitelem Národního parku Šumava je jmenován nikoliv ekolog nebo přírodovědec, nýbrž lesní inženýr, což je stejné, jako kdybychom ředitelem zoologické zahrady udělali řezníka (nic proti tomuto počestnému povolání). Území, na němž by z logiky věci měla být příroda ponechána sama sobě, aby ukázala, co dokáže, je rozparcelováno na zóny zásahové a bezzásahové, první a druhé kategorie, a pod záminkou boje proti kůrovci proměněno v těžařský podnik, odkud se záhadně ztrácejí miliony kubiků nejvzácnějšího dřeva. Výsledek: holoseče, unikátní slat'ová území rozježděná těžkou technikou a ostudné vyškrtnutí Šumavy ze světového seznamu národních přírodních parků. To vše se samozřejmě děje pod praporem péče o přírodu.

Proč máme věřit, že SÚRAO bude brát na nás ohledy, když přece jeho úkolem je něco jiného: zbavit jaderný průmysl břemene odpadů bez ohledu na to, zda se to obyvatelům Budišovska líbí nebo ne.

Jiří Horák

bývalý student filosofie Masarykovy univerzity v Brně

Co nového v divadelním souboru.

Tak jako loni i letos bych vás, milí čtenáři, chtěla seznámit s další činností souboru. Protože v kulturním sále probíhala oprava sociálního zařízení, museli jsme bohužel se zahájením divadelní sezóny počkat až do konce září.

První čtená zkouška hry Talisman byla 29. 9. A i tak jsme ještě do sálu nemohli. Několik zkoušek jsme měli v klubu a pak už jsme pokračovali v sále. Premiéra představení se proto posunula až na 11. 1. 2003. 12. 1. bylo představení a pak následovaly výjezdy. 18. ledna Nárameč, 22. února Trnava, 9. března Benetice, 15. 3. Troubsko, 22. 3. Žebětín a 5. března bylo poslední představení Talismanu v Budišově.

Druhého února jsme pořádali maškarní karneval pro děti. Za pomoc při přípravě bych ráda poděkovala budišovským ženám, které nám pomohly, paní Nováčkové z prodejny potravin v ZD Budišov za zajištění provozu bufetu při karnevalu a také všem sponzorům, díky kterým byla opravdu bohatá tombola.

Poslední představení hry Talisman bylo benefiční, a to proto, že chceme zlepšit technické vybavení sálu. Abyste byli informováni o hospodaření našeho souboru, dovoluji si vám vypsát, kolik peněz náš soubor investoval doposud:

světla 800,-	ocel.materiál 239,-	šrouby a vruty 54,40
opona 4 002,80	oprava WC 266,-	látka na boky 8 548,-
žárovky 240,-	zámky a kování 526,-	reflektor Quadro500 4 417,-
patice 500,-	žárovky linear 61,-	žárovky500W/220W 580,-
hadička 30,-	reflektory1000W 1440,-	náhr.žárovka 1000W 85,-
nitě 90,-	žárovky 300W 464,-	spojovací materiál 86,-
vruty 17,-	žárovky 500W 348,-	elektrosoučástky 318,-
žárovky 1 338,-	železo na boky 1703,-	bar.fólie na reflektor 1160,-
žárovka a patice 749,90	žárovky linear 300,-	
osvětlovací pult a snímač 24 450,-		
divadelní reflektory 2ks 8 650,-		

to je celkem 61 463,10 Kč.

Tyto peníze jsme svou činností vydělali, na oponu nám přidali z Obecního úřadu Budišov 4000,- Kč a také za nás platí pronájem sálu. Jsme rádi, že se nám snaží alespoň takto vypomoci a děkujeme jim za to. V květnu máme naplánovanou brigádu, abychom uklidili divadelní zázemí a také sklad kostýmů a kulis. Pak nastane doba prázdnin a to je čas, kdy režisérka bude připravovat novou hru a také naši výtvarníci začnou připravovat scénu. A první víkend v září se sejdeme na první čtenou zkoušku. Pokud vše půjde podle plánu, doufáme, že letos stihneme premiéru opět v předvánočním čase.

Těšíme se opět na vás, naše věrné diváky a budeme se snažit, abychom vás opět pobavili a pomohli vám se odreagovat od starostí a stresů. Jako v minulém článku bychom chtěla připomenout, jestli je mezi vámi někdo, kdo by chtěl s námi hrát, nebojte se a přijďte mezi nás. Také máme prosbu! Hledáme nápovědku a pokud by měl někdo zájem nám pomoci, byli bychom rádi. Kontaktní adresy jsou na internetových stránkách Budišova. Věřím, že příští rok vás budu opět informovat o našich dalších plánech a také o nových úpravách v sále. Těšíme se na viděnou na premiéře naší nové hry.

Za Ochotnický divadelní soubor Budišov Jarmila Ujčíková

Poděkování.

Ochotnický divadelní soubor Budišov děkuje panu Ing. L. Dokulilovi za nápad uskutečnit poslední představení hry Talisman jako benefiční a poprosit dopisem budišovské podnikatele o finanční podporu na technické vybavení kulturního sálu. Děkujeme firmě Elektrosystem Havelka Velké Meziříčí, panu MUDr. Piňosovi, paní Manové Spotřební zboží, panu Manovi Zemědělské stroje, panu P. Kosinovi a všem divákům, kteří přišli na představení a přispěli vstupným a dalšími příspěvky, aby podpořili naši činnost.

Ještě jednou všem srdečný dik.

Ochotnický divadelní soubor Budišov.

Budišovské léto

*Paprsky od Kněžského kopce probouzejí stromy
Stříbrnou rosou jiskří tisíce světýlek
na travách, materidoušce a planých růžích,
žulové balvany voní uschlým mechem.*

*Seděl jsem na Brcích a upíjel z horké krajiny
Obilí se náhle zachvělo předtuchou zrání
a po střeších Budišova pádí poledne....
Horáckem se nese velebné zvonění*

*Sílu Tvou, krajino, si do žil nalévám
Tvou krásu si vtírám do paměti a
nikdy jí nejsem přesycen.*

*„Proč jsi tak milá, krajino?“, ptám se
„Ty to nevíš, človče? To víly kouzelné osídlily tento kraj“, zní
odpověď letního vánku od Pyšeláku.*

*A tváří v tvář té krajiny myslím na modlitbu.
Smrti, kde je tvé vítězství?*

Ing. Rostislav Tesař

Z HISTORIE

Hastrmánek

Poslyšte, jak to tenkrát bylo.

Od nepaměti se pekl nejchutnější chleba v Budišově v pekárně u Michálků. Bydleli v malém domku na městečku, člověk až žasnul, co se tam všechno vydalo, u rybníka. Když se k ránu vyndávaly štrycle chleba a křupavé rohlíky z pece, vonělo to po celém městečku.

Ona ta pekařina je pěkně poctivé řemeslo, které zabere celý den. Ráno se udělá na chleba vohládek, v poledne se zamíchá a večer se přidá mouka a voda a připraví se těsto. Po půlnoci musí pekař naplnit slaměny a nechat vykynout. Mezitím se rozpálí pec, až má tu správnou teplotu, a k ránu se pak sází. Ve správný čas vyndá slaměny, pecny potře vodou, aby se leskly, a dopeče. A znova od začátku...

Budišov, stejně jako každá jiná ves, měl taky svoje vodníky a strašidla. Tak v tom rybníku na městečku, ještě s čistou vodou, která tekla někde z Kchórovy louky, žili dva bratři–vodníci. Občas sice někoho stáhli pod vodu, nejčastěji, když v podroušeném stavu zabloudil z hospody, ale jinak se dost nudili.

Proto se skamarádili s mistrem pekařským, a když těsto odpočívalo nebo se peklo a byl trochu klid, loudili: „Pantáto, podťe si dát mariášek“.

„Dyť to pořádně neumíte, zelenáci“, smál se jim mistr pekařský, ale aby nezaspal, i protože měl vodníky rád, krátili si čas partičkou té kouzelné hry.

Všechno ale bylo jinak, když se vodníci, chytří chasníci, rychle učili a začali vyhrávat. A protože mistr pekař byl i výborný mariášník, hry byly stále zajímavější, urputnější, musel se na hru víc soustředit, hlášky litaly vzduchem, flek, reflek, sto a sedma, durch... však se jděte podívat do hospody, jak to tam mastí budišovští chlapi.

Co na tom ale bylo nejhorší, mistr se začal víc věnovat hře než řemeslu a často v zápalu bojů zmeškal tu správnou dobu pro práci. Jednou těsto špatně vykynulo, podruhé zapomněl přidat kmín, jindy přesolil. Nejhorší byly bochníky spáleného chleba, daru božího, který nechtěl žrát ani jejich pašík. A lidé se podivovali...

Tak to trvalo nějaký ten pátek, až jednoho dne mistr rázně rozhodl. Už je toho všeho dost! Vystěhuju je až za Brca, abych od nich měl pokoj! Mariášníci jedni závislí, vodníci! A tak také učinil.

Na potoku, který pramení za Brcama na pachtech a podtéká hodovskou silnici, koupil u cesty kus louky, přehradil a milé hastrmany tam s celou parádou převezl. Ale protože to byl muž laskavý, tak aby jim tam nebylo moc smutno, každou neděli šel s nimi hrát mariášek. Když se ho budišovští ptali, kam jde, a proč zrovna na Brca, odpovídal: „K hastrmánkům du“.

A tak se zase dostala do rovnováhy práce a zábava. Kde je dnes konec budišovským vodníkům, jen to řemeslo pekařské se tady znova obnovilo...

Od té doby, jako památka na to, co se kdysi stalo, se ten zarostlý rybníček za Brcama jmenuje Hastrmánek a rybník na městečku na paměť moudrého mistra pekařského budišovští pojmenovali Pekařák.

A jednou v něm třeba zase bude voda čistá, jako před mnoha léty...

*Ing. Rostislav Tesář
Ilustrace: Josef Šenkýř*

Na základě krátkého textu „modlitby“ chceme ukázat (a to jak věřícím, tak nevěřícím) na sílu slova. Pokud se nad obsahem tohoto sdělení zamyslíte, možná vás napadne, jestli toto není jeden ze smyslů lidské existence.

Modlitba ze školy sv. Františka

*Pane, udělej ze mne nástroj svého pokoje:
abych přinášel lásku, kde je nenávisť,
odpuštění, kde je urážka,
jednotu, kde je nesvornost,
víru, kde je blud,
naději, kde je zoufalství,
radost, kde je smutek,
světlo, kde vládne tma.
Pomoz mi, abych netoužil po útěše, ale těšil,
po porozumění, ale rozuměl,
po lásce, ale miloval.
Vždyť kdo dává, ten dostane,
kdo odpouští, tomu se odpustí,
kdo umírá, vstane k životu.
Amen.*

Dopis legionáře

Na základě četby našich předcházejících článků a vzpomínek na budišovské legionáře nám přinesl do redakce pan Josef Coufal z Pyšela dopis neznámého legionáře, který byl nalezen kdesi v Pyšele na smetišti. Vzhledem k tomu, že v tomto dopise je vedle zajímavých informací popsáno i setkání „neznámého“ s budišovskými legionáři na ruské frontě, rozhodli jsme se celý tento dopis otisknout.

V Tomsku 8. VII. 1919

Drazí rodiče!

Psal jsem Vám již několikrát, než nevím, zda jste co obdrželi, tedy používám příležitosti prostřednictvím našich evakuovaných do vlasti invalidů. Snad toto obdržíte a přál bych si, by Vás tento list zastal při plném zdraví. Od vás jsem nedostal dosud ani listek, ačkoli někteří dostali psaní, ovšem jsou velice řídké případy. Možná, že se dostanem někdy domů a pak si povíme vše podrobněji. Zatím Vám stručně vypíši něco z posledních let mého života v Sibiři.

Jak Vám známo, byl jsem v r. 1916 v Omsku zaměstnán na závodě, který pracoval na obranu; vyráběly se tam bomby, různé součástky k strojům a k strojírnám na parníky. Vedlo se mi dosti dobře, až do poloviny roku 1917, kdy bylo po revoluci a nastala svoboda, které každý jinak rozuměl. Přicházeli vojáci z fronty a cpali se do závodů, kde mysleli, že „zarabótají bolšie děngy“, ačkoli málo který z nich byl vyučen něčemu.

Pak přišla demobilizace a my museli jeden po druhém dělat místo „tovaryšům z fronta.“ Nepomohlo nic, že jsme „inostranyj“ proletariát a tak nás konečně zbylo ze sta zajatců asi 15. Továři mezi tím kazili materiál, a že bylo horko v létě, vymlátili všechny okna. Motor stál každou chvíli, takže se nedělalo ani tři hodiny denně. Hlavně, že kontora v sobotu vyplácela po stech rublů.

Někdy v listopadu začala stávka kovodělníků na všech továrnách a trvala až do 25. prosince. My jsme nedělali také a byli jsme rádi, že nás neodeslali do lágru, třebaže to stálo mnoho peněz a bylo všechno drahé. Když nastala práce, já jsem nedělal, protože moje místo bylo obsazené. Práci jsem dostal v jedné tkalcovně na zapřenou, protože nikde nesměli zajatce brát. Kvartýru jsem měl v závodě a tam jsem chodil. Mezi tím se staly velké změny. Nastal mír, ve městě likvidovali všechny pluky a vojáky rozeslali po domech. Místní sovět stavěl novou armádu tzv. rudou gardu ze zajatců, ti pak drželi službu po městě a v lágru. To bylo k jaru 1918.

Rozhodl jsem se, že vstoupím do vojska, které tou dobou se mělo odpravovat do Francie. Dopisoval jsem si s Františkem Zejdou, který šel do armády na Ukrajině a byl u 7. pluku. Čekal jsem na něj, až pojedje přes Omsk, že pojedju s ním, ale nesešel jsem se s ním. Mluvil jsem také s J. Málkem, když projížděl 8. pluk. Nás odpravili 27. dubna. Bylo nás 40 dobrovolců a dostali jsme se také k 7. pluku 8. rotě. S Františkem Zejdou jsem se opět nesešel, jelikož jsme uvízli asi v 600 verstách východně od Omska, v Novonikolajevsku. Vlaky naše nechtěli propouštět, až se odevzdají zbraně, a tak zůstali jsme roztaženi po Sibiřské magistrále. Nás teď cvičili každodenně, abychom znali aspoň to hlavní. Měli jsme také přehlídku od br. kapitána Gajdy, který byl plukovníkem.

Pak přišlo rozhodnutí, že si cestu na Vladivostok probijem a mezi tím přišlo přepadení našich vlaků v Čeljabinsku. V noci na neděli 25. května jsme vystoupili skoro s holýma rukama a za dvě hodiny bylo naše všechno – nádraží, kasárny, sklady a každý si hned opatřil vintovku, patrony a co potřeboval k výzbroji.

Pak se šlo na Tomsk, z Omsku na Barnaul a pak k Východu. Z naší Omské partie jsme měli jednoho ubitého, byl to br. Ferd. Šmilauer, bývalý rak. lautnant z Prahy a br. Kalvas si zlámal nohy, spadl ze skály. Nebudu Vám vypisovat všechny příhody bojů jako u Mariinska, Krasnojarska, Nižně-Udínska a na řece Bělá, ale měli jsme tehdy náladu a

nelekali jsme se žádných překážek. Plukovník Gajda byl výtečný vojevůdce, takže jsme měli vítězství všude jisté. Měli jsme nyní dost zbraní, kulometů, arterii i obrněný vlak.

Do Irkutsku jsme přišli 28. července a druhý den se pokračovalo na cestě k jezeru Bajkal. „Slavné more, svjaščennyj Bajkal,“ jak zpívají Rusové, ohromná kotlina naplněná čistou ledovou vodou. Dráha vede po samém břehu jezera 39 tunely, nad ní se pnou příkré hory. Velké boje byly u st. Kultuk a pak u Sljud'anky, kde jsme zůstali stát, protože ustupující krasnoarmějci vyhodili 39-tý tunel. Několik tunelů bylo podminováno, no podařilo se nám je zachránit.

My pokračovali dál po trati, společně s ruskými částmi, které se formovaly z důstojníků po našem vystoupení, až 5. srpna jsme narazili na oddíly krásných. Boj trval přes den, celou noc až ve 4 hod. 6. srpna počal nástup. Části naše, které před tím ustoupily do hor, zničily trať, takže pojezdy krásných nemohly ustoupit, a tak dostaly se nám za kořist. V čísle vlaků byly dva důkladně obrněné se spoustou potravin a různých zbraní s municí. To bylo u Murina. Nepomohly ani lodě, které obšťřelovaly nás z jezera, naše části postupovaly. Byly vzaty stanice Tanchój a Mysovaja, přístavy jezerního loďstva krasnoarmějců. Naše rota našla nyní oddych.

Za st. Mysovou dráha odbočuje od jezera a to znamenalo úplnou porážku krásných. Ztratili poslední přístav, kde nabírali uhlí, největší loď byla spálena výbuchem našeho granátu a největší pohromu utrpěli u st. Posolská, kde jsme ukořistili kolem 40 vlaků se vším možným. Měli jsme také ztráty, hlavně z obchvatné skupiny, mezi nimi podpl. Ušakov, 20 našich úderníků a 28 ruských. Jsou pochováni ve dvou hrobech na břehu řeky... Krásní ustupovali dál, ničili mosty a pálili stanice a my za nimi. Byl dobyt Verchně-Udinsk, Číta a st. Karymskaja, kde byla opět ohromná kořist. Za Karymskou se dráha dělí na Amurskou a druhá vede do Mandžurije.

Jeli jsme až do Oloveně na řeku Onou, kde naše vojsko srazilo se s oddíly atamana Semenova, který skoro rok zde bil se s krasnoarmějci a nechtěl uznat vládu „sověťů.“ Byly zde i první části naší východní skupiny z Vladivostoku od 8. pluku, měli zvláštní čepice a japonské vintovky. Zde byl br. Gajda jmenován generálem a my jeli na pomoc I. divisi, která se bila v Rusku. V Irkutsku měli jsme oddych asi 3 neděle a tam jsem se sešel s Fr. Zejdovým, Málkem a Doležalem z Nárámče. Projely pak všechny části z Vladivostoku na západ a pak odjížděl náš pluk 7. října na Ural. Zde jsme měnili 6-tý pluk, který zde byl od začátku. Sešel jsem se s Jos. Horkým z Oslavy a Kundelova a známými, co byli se mnou v Isil-Kul.

Počasí bylo špatné, přšelo a začínal se sypat sníh. Na frontě jsme byli 14 dní, kde nejhorší boj byl 25. října a my byli donuceni k ústupu. Na třetí den jsme účastek dobyli a pak nás změnilo ruské části. My jeli na oddych přes Ěkatěrinburg do Tjumeně a pak na pustou stanici v lesích v Jegoršíně. 18. listopadu odjíždíme opět na front.

Když jsme projížděli Ěkatěrinburg, dostali jsme zprávu, že v Omsku byl převrat. Všeruská dočasná vláda svržena a admirál Kolčak naznačen vrchním vladařem. Rozumí se, že jsme ztratili náladu – my se bijem na frontě a vzádu si dělají převraty.

Na frontě se náš pluk odkázal vystoupit, ačkoli některé z rot i 8. vystoupily, ale potom šly solidárně s druhými. Bývalo to tak, že co naši dobyli, Rusové pak pustili, a tak by se mohlo stát, že jsme mohli zůstat na Urale věčně. Skoro měsíc jsme nebyli nikde, až přijel

ministr vojenství, generál Štefánik a ten vyslechl zástupce všech částí. sliboval, že ještě se dobere Perm a pak budem stáhnuti do týlu, kde bude reorganizace armády a potom pojedem domů. Šli jsme....

Byl dobyt Kungur a před Štědrým dnem měli jsme boj, kde od naší 4. čety byl jeden mrtvý a dva zranění. Ruská armáda dobyla Perm a my v naději, že půjdem na delší oddych. Zatím 2. ledna jsme nastoupili pochod za účelem krytí levého křídla ruské armády. Šli jsme přes 50 verst, až jsme narazili na protivníka. Obsadili jsme vesnici, za kterou byla řeka. Za ní byli ubytováni krasnoarmějci. Přes den jsme se navzájem drždili střelbou, v noci byl klid. Každou noc jsem ještě s pěti chodil na rozvědku. Nalevo od nás stála 5. rota a ještě dále partyzáni. Ti měli boj a byli přinuceni ustoupit. Následkem toho i my začali nakvap ústup. To bylo 13. ledna 1919. Přitom mi omrzly ruce a tváře. Dostali jsme potom směnu od ruských a nás odpravili do týlu.

Pluky jsou rozestaveny od Omska na Východě. Náš pluk stojí v Tomsku. Život zde je horší než na frontě, protože by nás raději viděli pryč, aby si mohli dělat co chtějí. Některé pluky měly boje a ztráty mají větší, než na frontě. A my zrovna tak. Máme denně silnou službu, mimo to projíždí mezi stanicemi Tomsk I. a II. náš „broněvik“ Jánošík s reflektorem, dělá kulomety. Položení na frontě se zhoršilo, celý Ural a Sibiř, až po Tjumeň, je v rukách krasnoarmějců a oběti, které jsme přinesli pro obrození Ruska, jsou nadarmo. Mezi oběťmi je i Karel Manů. O něm jsem se dozvěděl z našich novin, kde ve ztrátách 4. pluku stálo: „Střelec 6. roty, Karel Man z Budišova u Třebiče, padl 28. VIII. 1918 u Ivantěevky...“

Ano, položení naše je tragické, ovzduší kolem zkaženo a my v něm pomalu odumíráme. V příkaze se nám četlo, že naše vláda nás žádá domů, ale kdy to bude? Zatím se odpravují invalidé a slabí vojáci. My bychom také rádi domů, ale nejde to! František Zejdů je někde na odbočce, kde 6. rota drží službu, Horkovi jsou v Omsku, Eda Adamů je u hudby 3. pluku. Pan Andrala byl v zápasném pluku v Omsku a teď nevím, kde je a rovněž o J. Pochopovi nevím.

Zde je moderní Sodoma, na jedné straně přepych a zábavy a na druhé děsná bída a hlad. Raději pryč odsud! Nepřál bych si nikdy, aby u nás šli po stopách ruské revoluce, nebo ji chtěli napodobit – znamená to samovraždu.

Pozdravte ode mne Frantu, Domina, Stázu, Mařku, Julču a všechny domácí. Denně vás vzpomínám, co dělají Mařenka a malý Frantík, jestli všichni zdraví?

Dále vyřídte pozdrav všechněm z chalupy, na Vejchůnkách a Heřmanicích a všem známým kamarádům, kteří budou teď již doma a nebo jsou na Slovensku?

Přeji vám všeho nejlepšího a doufám, že ve zdraví se shledáme.

Srdečně Vás všechny zdravím a líbám

Váš Jenda

Na zdar!

Psaní toto zasílám po Jindřichu Brodilovi z Ivančic

Pozdrante vše imne Franti, Tomina, Stápa,
Marika, Juliu a všechny ostatní, denně
Vám vzpomínám; co dělají Mária a malý
Frantiček jste li všichni zdraví?

Částe vyjídte pozdrat všechny z obchodu,
na rejchleibsch a Hermaniček a všem
z našeho přátelství, kteří budou teď již
doma a nebo jen na Slovensku?

Přeji Vám všem nejlepšího
a doufám, že ve zdraví se shledáme.

Srdce své všechny zdravím a štěstím

Fio Zenda (Kajzer)

Samí foto zasílám po Yindrichu Brodickovi
z Francie.

Z historie mlýnů II – dokončení

Od první hájenky se vydáme po proudu řeky Oslavy. Za hájenkou přejdeme most a pokračujeme v cestě romantickým údolím podél levého břehu řeky. Po chvíli mineme rekreační středisko Nesměř a již se před námi objevuje Řihákův mlýn. Je zde překrásně. Ticho, šum vody v řece, vůně lesa, který obklopuje toto místo ze všech stran, je nám odměnou za vynaloženou námahu.

Za Řihákovým mlýnem jedeme stále vpravo, neboť asfaltová cesta vlevo, asi 100 m za mlýnem, vede do Heřmanic a my míříme podél řeky do obce Oslava. Před námi se otevírá překrásná krajina a les ustupuje. Míjíme chaty u Pirochtova (Umanova jezu) a rekreační středisko jedné brněnské firmy. Z Oslavy se dáme opět podle řeky silnicí na Tasov.

U Jelinkova Mlýna odbočíme doprava po modré a zelené značce směrem k zřícenině hradu Dub a Findeisovu, později Stejskalovu, dnes Holomkovu mlýnu. Od tasovské papírny nás cyklistická stezka zavede vzhůru ke zbytkům středověkého gotického hradu založeného snad v 1. pol. 13. století. Roku 1233 je uváděn jako Tasovský hrad (Tassenberg), sídlo pánů z Lomnice na Tasově. Za válek mezi moravskými markrabaty v 2. pol. 14. století byl rozbořen. Do dnešních dob jsou zachovány zdi paláce a hradní příkop.

Stejskalův mlýn 1998

Pod zříceninou se rozkládá Stejskalův (Holomkův) mlýn. Je připomínán r. 1588, kdy jej koupil Václav syn Vonšův za 600 zlatých. Roku 1601 Václav umírá a zanechává po sobě 3 děti. Mlýn po něm vlastnil Václav Hošek a od r. 1608 Tomáš Voneš, který jej prodal synu Matějovi. Roku 1638 byl vlastníkem mlýna Valentin Votruba a po něm Pavel Švanda. Tehdy byl mlýn vybaven dvěma mlecími složenými (v té době muselo mít každé

složení vlastní vodní kolo). Dalším majitelem, asi r. 1820, byl Tomáš Hamža, po něm okolo r. 1850 Antonín Radkovský, syn mlynáře z Telče. Od 29. 4. 1874 vlastní mlýn Elgenbert Fuchsa.

Stejskalův mlýn – pila

postavil nový, na tu dobu moderní. Při mlýně zbudoval jednolistou pilu poháněnou turbínou o výkonu 15 koňských sil. Mlýn měl čtyři mlýnské válcové stolice, které nahradily mlýnské složení. Zdrojem energie pro mlýn byla druhá Francisova turbína o výkonu 45 koňských sil při spádu vody 4 metry. Do té doby byl mlýn poháněn vodním kolem.

Dalším majitelem se stal po dosažení dospělosti Evžen Stejskal. Byl to člověk šikovný, pracovitý, čestný a mezi svými vrstevníky oblíbený. Za 2. svět. války provozoval nebezpečné, tzv. černé mletí a ani stíhání kontrolních orgánů ho nezastrašilo. Navíc byl členem partyzánské skupiny R-3-TAU. Dne 28. září 1946 se oženil s Libuší Haklovou z Tasova, dcerou Josefa Hakla a Antonie, rozené Ambrožové.

V roce 1950 byla pořízena ve mlýně katrová vložka, čímž se dalo použít více katrových listů. Po únoru 1948 však jakákoliv živnost nepřipadala v úvahu. V roce 1954 byl mlýn znárodněn a majiteli zůstalo jen obytné a hospodářské stavení. Do mlýna mu byly podstrčeny zbraně a majitel, provozovatel živnosti mlynářské, byl 27. 4. 1954 zatčen a odsouzen k 15 letům vězení za vlastizradu. Trest si odpykával ve státní věznici

V roce 1882 stavbu koupil Rudolf Vyhálek a od něho ji koupili nebo snad vydražili 10. 11. 1885 za 9 800 zlatých Alois a Josefa Stejskalovi z Jelínkova (Panského) mlýna. Od března 1918 spravuje mlýn jejich syn Evžen, v květnu 1925 však umírá na zápal plic a pohrudnice. Po jeho smrti přechází právo vlastnické na jeho nezletilého syna Evžena. Jeho ovdovělá matka si bere za manžela Františka Findeise, syna mlynáře z Drnovic, a ten se stává Evženovým poručíkem. František Findeis se zasloužil o zásadní změnu v obytné části mlýna tím, že v roce 1935 starý dům zbořil a

v Leopoldově. Dne 9. 5. 1960 byl amnestován a propuštěn na svobodu. Takto spáchaných zločinů (i horších) při budování socialismu na zemědělcích a živnostnících se už nikdy nedopočítáme. Po návratu z vězení museli oba manželé za těžkých podmínek pracovat v socialistickém zemědělství.

Roku 1990 byl mlynářův mlýn vrácen a opět se začalo mlít. Po jeho smrti 27. 8. 1994 přebírá mlýn jeho vnuk, již Evžen IV. Ten provoz mlýna ukončil v prosinci 1995. V roce 2002 Stejskalův mlýn koupil pan Roman Holomek z Brna. Nový majitel začal zanedbaný mlýn hned opravovat, aby v něm mohl znovu mlít mouku, a tím pozvednout cechovní prapor dnes již téměř zaniklého řemesla. V tom spatřuji hodnotu nejen ekonomickou, ale i kulturní a historickou.

Od zříceniny hradu Dub a Stejskalova mlýna pokračujeme malebným údolím řeky Oslavy do Vanče. Tam přejedeme most a vracíme se proti proudu řeky, až se na okraji obce zastavíme u mlýna a pily pana Dobrovolného.

Mlýn ve Vanči se připomíná r. 1392, potom se ještě uvádí r. 1409. V roce 1591 žil na vanečském mlýně mlynář Voneš a dále již zprávy chybí. Dobrovolného mlýn (Vaneč č. 15) dle pozemkové knihy vystavěl r. 1792 Jan Hála, a to na pozemcích, které vyměnila náměšťská vrchnost s místními sedláky. Mlynář pozemky od vrchnosti odkoupil za 62 zlatých činže (daně). Poslední mlynář Bohumír Dobrovolný, při opravě stavení, našel na zdi letopočet 16..., což ukazuje na to, že mlýn byl znovu vybudován již po r. 1620 novým majitelem náměšťského panství Janem Divišem ze Žerotína. Tento údaj pochází ze záznamů jeho staršího bratra Karla při prodeji celého náměšťského panství v r. 1628.

Roku 1794 zakoupil vanečský mlýn Matěj Kubita a v r. 1802 jej prodává Františku Hejátkovi. Roku 1810 mlýn kupuje Jan Sedlnický; r. 1813 Štěpán Juřina; r. 1814 Jan Vala; r. 1835 Tomáš Hamža; r. 1846 Josef Pexa; r. 1842 Antonín Pelánek; r. 1849 Václav Vopálenký a r. 1852 František Sczele, za něhož mlýn vyhořel. Dalším vlastníkem byl

Stejskalův mlýn – válcová stolice

r. 1864 Jan Dokulil, téhož roku ještě Jan Jelínek; r. 1880 František Havliš a naposled byl mlýn ve Vanči r. 1901 prodán Josefu Koudelovi. Roku 1919 přešel mlýn do majetku jeho manželky, dříve provdané za Jakuba Dobrovolného, mlynáře z Vladislavi. Jejich syn Bohumír mlýn převzal r. 1923.

Vaněč – mlýn Dobrovolných

V době 1. republiky byl mlýn poháněn dvěma turbínami, jedna poháněla mlýn a druhá pilu. Mlýn byl vybaven válcovými stolicemi od firmy Jeřábek Velké Meziříčí a pila katrem. V 50. letech byla činnost mlýna úřední mocí zastavena. Až po r. 1989 obnovil syn posledního mlynáře provoz pily poháněné turbínou. Druhá turbína, která uváděla do pohybu mlýn, pohání generátor za účelem výroby elektrického proudu. Na podzim r. 1996 otevřel pan Dobrovolný ve mlýně vinárnu s příznačným názvem U hastrmana. Od vanečského mlýna se pak vracíme po silnici na Pyšel.

Naše vyprávění o mlýnech na řece Oslavě pomalu končí. Z těch osmi mlýnů, které jsme navštívili, je dnes v provozu jen jediný, a to Holomkův (Stejskalův) u Tasova.

Hlavní poděkování náleží manželům Práškovým z hájenky v Nesměři, paní Libuši a panu Vladimíru Stejskalovým, panu Holomkovi a panu Liboru Dobrovolnému z Vanče.

Použitá zdroje:

Velkomeziříčský zpravodaj – červenec a srpen 1987

Článek p. Vladimíra Makovského „Co voda nevzala, odvál čas“

Vlastivěda moravská – Velkomeziříčský okres

Článek pátera Augustýna Kratochvíla r. 1907
Urbář Velkomeziříčského panství
Mlynářský rod Stejskalů – Jan Padrnos 1972
Spis o mlýnech muzejního spolku v Kralicích
Vyprávění pamětníků

*Josef Mikulášek
Podle Vladimíra Makovského*

La Giralda

Celý svět se připravoval na světovou výstavu Expo 1992, která se měla konat (a konala) ve španělské Seville. Pan farář Jan Slabý dostal nápad, jak na této výstavě presentovat v rámci České republiky i Budišov. Přišel na něj při svém pátrání po existenci podobné otáčející se korouhve, jakou máme na věži budišovského kostela, a to jak v Evropě, tak i ve světě. Jeho práce v této oblasti byla korunována úspěchem. Ve španělské Seville objevil hledanou korouhev na zvonici věže zvané La Giralda. Obě korouhve jsou sice odlišné, co se týče námětu, ale jedno mají společné: otáčejí se kolem své osy (v Budišově celá, v Seville jenom praporec). Rychle se snažil sehnat všechny dostupné materiály týkající se budišovské korouhve a přes české ministerstvo kultury presentaci tohoto objevu prosadit. Nepovedlo se a dnes jsou všechny tyto materiály neznámo kde. Na základě materiálů nalezených na internetu a nezištné pomoci paní Milady Janouškové z Brna se prostřednictvím tohoto krátkého textu chci pokusit o cestu opačnou, než před rokem 1992 zamýšlel P. Jan Slabý, a naopak veškeré informace týkající se sevillské La Giraldy přenést do Budišova.

Dominantou Seville je katedrála, o níž se píše, že je největší v Evropě. Stavba katedrály byla zahájena v roce 1401 a trvala více než 100 let. Je na místě, kde stávala od 12. století mešita postavené Almohady. Z mešity se zachovaly La Giralda (symbol města) – minaret přestavěný na kostelní věž (výška 97,5 m) a Patio de los Narajos (původní pomerančovnickové nádvoří). Ochoz je ověnčen 25 zvony a na cestě k němu nahrazuje schody 35 šikmých ramp.

Věž byla vztyčena r. 1198 jako minaret. Ve 14. stol. bronzové koule na jejím vrcholku vystřídaly křesťanské symboly. Roku 1557 spatřil světlo světa plán nové zvonice. Současná zvonice byla vybudována dle ozdobnějšího návrhu Hernána Ruize až z roku 1568. Na vrcholku zvonice je bronzová větrná korouhvička (giraldillo) otáčející se kolem své osy, znázorňující Víru (originál se nachází v Maroku, v Seville je replika). Podle ní věž obdržela také jméno – La Giralda.

Karel Pavlíček

Před bukem, za bukem...

Dnes je konec května a za dva týdny bude referendum do Evropské unie. Od prvního okamžiku se mi tato myšlenka sjednocené Evropy líbila. Přes všechna úskalí a potíže tohoto společenství ji fandím. Velké zklamání nastalo při zahájení reklamní kampaně vedené v masmédiích. Podle mého názoru byla nešťastně vedena, obsah šotů byl bezvýznamný. Zdá se mi, že kampaň byla zaměřena hlavně na debilní a alkoholu propadlé obyvatelstvo.

Škoda, že pro tak skvělou věc, které jsme se měli možnost zúčastnit, nebyl lépe zpracován projekt myšlenky osvětlování sjednocené Evropy.

Teď je však po referendu. Po bitvě je každý generál! Dnes už víme, jestli jsme v unii nebo vedle, před bukem nebo za bukem.

Tanky potřetí, bombardéry poprvé.

V minulých číslech málokomu unikly články o tancích na budišovském nádraží. Chtěl jsem se také přidat, i když to znám jen z vyprávění mých prarodičů.

Narodil jsem se počátkem sedmdesátých let a žádné tanky v Budišově jsem neviděl, nezažil, ani zažít nechci! Po naší vesnici jezdí: kola, káry, auta, nákladáky, různě velké traktory a další podomácku vyrobené vehikly.

Jaké zklamání však přišlo, když v krásném jarním počasí na budišovském nebi létaly obří bombardéry v krátkých intervalech za sebou. Ze zpráv víme, že nezačala předčasně turistická sezóna a přetížená linka: Británie–Irák (a zpět), nevozila turisty, ale vše ničící bomby.

Moji prarodiče, kteří zažili bombardování Brna, Velkého Meziříčí a následky s tím spojené, mi často vyprávěli, jaké beznaděje je vystaven civilista, který, ač schován se svými nejbližšími ve sklepě svého domu, stejně je vystaven smrtelnému nebezpečí. Je pouze dílem osudu, zda přežije či nikoliv.

Nejsem zastáncem diktatur ani válek, ale z toho krásného jarního dne mi bylo smutno. Věřím, že stejně jako tanky na nádraží i bombardéry na budišovském nebi jsou minulostí a minulostí zůstanou!

Ať Vám slouží... – technika

Pro většinu z nás se počítač a internet staly běžnou záležitostí všedního života. Málokomu uniklo, že i zpravodaj si můžeme přečíst na internetu, přestože se nacházíme na úplně jiném konci světa.

Stává se již běžnou záležitostí u tištěných zpráv v časopisech a novinách, že je kromě jména nebo značky autora připojen i e-mail. Čtenář tak může okamžitě reagovat a autorovi sdělit svůj názor či pocit: „Tohle se Vám povedlo“ nebo „Z toho vašeho článku je mi fakt dost špatně!“

V našem zpravodaji je spousta zajímavých článků a dopisovatelů z různých kontinentů. Těžko jim potřást rukou a říct: „gratuluji“, když se v Budišově nepotkáme. Navrhují tedy využít této vymoženosti, alespoň pro Ty, kteří chtějí.

Petr Kosina, Budišov
petr.kosina@newyork.com

Z KULTURY

Africký den

Dne 11. 4. 2003 se změnila celá naše škola. Přestalo zvonit a žáci neusedli do svých lavic. Škola se proměnila v pracovní naučné dílny. Tématem dílen byla Afrika. Její zeměpisné vlastnosti, fyzikální a matematické jedinečnosti egyptských pyramid, historické vnímání přírodních náboženství afrických kmenů, přírodovědné znalosti o fauně a flóře Afriky, výtvarné zpracování jejích neobvyklých přírodních krás, pečení placek, tisk na textil s africkými motivy, literární práce zaměřené na africkou tematiku, keramické dílny, hudební dílny, kde se bubnovalo a zpívalo, dílna motivována líčením a oblékáním domorodých kmenů. V neposlední řadě byla dílna sádrových masek kmene Masaiů. Týden před realizací celého projektu se začali žáci, kromě první a druhé třídy, zapisovat a rozdělovat do dílen podle svých zájmů a schopností. Na prvním stupni bylo šest dílen, na druhém dvanáct.

Každý učitel nabízel žákům dílnu, kterou si vytvořil na základě svých zálib a profesní orientace. Dvě keramické dílny si vzali na starost učitelé, kteří vedou na škole keramický kroužek. Tři dílny vedli hosté. Dílnu sádrových masek měla paní Jana Pavlíčková, která s obdivuhodným nasazením sbírala materiály a texty, kterými ji vyšperkovala. Sádrové odlitky masek Masaiů slavily velký obdiv a úspěch. K vidění byla velká plastická mapa Afriky.

Dílny trvaly přes jednu hodinu. Děti pracovaly s velkou chutí a výsledkem jejich snažení byla zajímavá výtvarná dílka jako např. keramická zvířátka, sádrové masky,

náhrdelníky z těstovin, tisky, obrázky, totemy a také výborné placky, které voněly po celé škole. Všechny výrobky byly po ukončení dopoledního programu vystaveny v předšálí školy. O zájmu účastnit se projektového vyučování v praxi svědčí i návštěva učitelů z okolních škol.

Ve 14 hod proběhla beseda s Ing. Rostislavem Tesařem a jeho hosty, geologem a spisovatelem Dr. Ivanem Mrázkem a africkými studenty, studujícími u nás. Zvláště milé bylo vyprávění studentů, kteří lámovou češtinou seznámovali se zvyklostmi a etnickými zajímavostmi té země, z které pocházeli. Jak účinkující, tak všechny ostatní překvapila závěrečná autogramiáda.

Celý program vyvrcholil recesním vystoupením divadelní skupiny „KLI-MO-PO“ a afrodiskotékou (aparaturu zapůjčil pan Ivoš Jindra, hudbu vybíral a u mixážního pultu stál Josef Šabacký), v jejímž průběhu byla zvolena Miss Africa. Spontánní reakce dětí jen podtrhly úspěšnost celého Afrického dne.

Celý tento zdařilý den by nebyl možný bez ředitelství školy, které bylo přístupné k „učení jinak“, poděkování patří i Ing. Rostislavu Tesařovi, který nabídl i finanční spoluúčast na celé akci a v neposlední řadě lze vysoko ocenit práci všech učitelů a hostů, kteří svým aktivním přístupem k celému projektu přispěli k takto rozsáhlé akci. Poděkování patří i dětem, které s nasazením sobě vlastním vytvořily skvělé klima při všech akcích uskutečňovaných během celého dne.

Africký den se v takto velkém rozsahu mohl realizovat i díky programu Vysočina, zaměřenému na mimoškolní aktivity s názvem „Raz-dva“. Program z velké části finančně zajišťoval materiální vybavení dílen.

Africký den měl příznivý ohlas, a to jak z řad žáků, pro něž byl především určen, tak z řad učitelů a veřejnosti. Došlo k propojení učení a hravých činností, které se opíraly o konkrétní a reálné představitele kultury, kterou mnoho neznáme. V průběhu dne se děti sblížily, díky setkání a práci v jiném seskupení, než které jim nabízí běžný školní den. Docházelo k vzájemné spolupráci, ohleduplnosti a toleranci, to vše spojené se schopností vnímat svět jako jeden celek bez rasových předsudků a záští.

Všem, kteří během celého dne napomohli k poznání této ideje, srdečně díky.

Jana Smrčková

Regionální pěvecká soutěž DO–RE–MI v Budišově

Pěvecká soutěž mladých talentů DO–RE–MI se uskutečnila 29. března 2003 v sále

ZŠ. Zúčastnily se jí děti z Budišova a Rudíkova (tasovští se vzhledem k chřipkové epidemii nakonec omluvili).

Soutěžící byli rozděleni do tří kategorií. V první kategorii byli žáci I. až III. třídy; v druhé IV. až V. třídy a v poslední kategorii žáci VI. až IX. třídy. Soutěž probíhala ve dvou kolech. První výběrové proběhlo bez přítomnosti veřejnosti a z něho postoupilo 18 nejlepších dětí do finálového kola.

V porotě zasedli tito hosté: Mgr. Světlana Hružová – metodička z Pedagogického centra v Třebíči; Tereza Heřmanová – sbormistryně souboru Musica Animata a Ivoš Jindra. Program moderovaly Jana Smrčková a Míša Hrubešová. Doprovod zajistil a skladby nastudoval Ing. Karel Tomek – dirigent souboru Musica Animata. V hledišti byl i vzácný host z kraje Vysočina Mgr. Dana Svobodová.

Celé sobotní odpoledne se neslo v příjemném prostředí a srdečném duchu. Kromě jiných k tomu přispěli především Tereza Heřmanová, která pomáhala dětem odbourat trému a předávala jim své zkušenosti při hlasové rozcvičce a intonaci, Ivoš Jindra, který se snažil děti roztancovat a uvolnit, Světlana Hružová se srdečným úsměvem a Karel Tomek, který byl především trpělivý a vnímavý, ochoten maximálně vyhovět požadavkům mladých zpěváků. Aparaturu zapůjčil Ivoš Jindra a o kvalitní zvuk se starali Roman Klíma a Josef Šabacký.

Díky tomuto vzácnému propojení proběhlo finálové kolo pěvecké regionální přehlídky mladých talentů Budišovské DO–RE–MI před zaplněným hledištěm (i balkonem) bez problémů a s těmito výsledky:

I. kategorie

1. Zdeňka Smrčková ZŠ Budišov; Markéta Nožičková ZŠ Rudíkov
2. Denis Jindra ZŠ Budišov; Iveta Jurová ZŠ Rudíkov

II. kategorie

1. Jitka Válková ZŠ Budišov; Dana Hnízdilová ZŠ Rudíkov
2. Jitka Rauscherová ZŠ Budišov; Veronika Mrňová ZŠ Budišov
3. Markéta Jarošová ZŠ Budišov

III. kategorie

1. Ivana Procházková ZŠ Budišov
2. Hana Holadová ZŠ Rudíkov
3. Kristýna Vrbová ZŠ Budišov

Diváckou cenu obdržela Ivana Procházková.

Poděkování patří ředitelství školy, které propůjčilo prostory a zajistilo občerstvení. Celá soutěž byla bohatě dotována z programu „Raz–dva“.

Zbývá jen dodat, že se potvrdilo, že v našem regionu je spousta talentovaných dětí a z toho vyplývá úkol pro pedagogy, aby u těchto dětí jejich talent podchytili a nadále rozvíjeli a dáli jim možnost prezentovat se i v podobné soutěži, jako byla budišovská DO–RE–MI.

*Za všechny pořadatele
Jana Smrčková*

Program mimoškolních aktivit „Raz – dva“

Pozornému čtenáři Zpravodaje jistě neušla zmínka o tomto programu a možná se ptáte, co se pod tímto názvem skrývá.

Projekt vznikl na základě potřeby nabídnout dětem, po ukončení vyučování, co nejlépe aktivít, které by rozvíjely jejich přirozený talent, nadání, a které by se spoluúčastnily na rozvoji osobnosti mladého člověka. Tyto mimoškolní aktivity zpracovali a v ZŠ Budišov realizovali Mgr. Jiří Hort a Mgr. Jana Smrčková bez jakékoliv dřívější zkušenosti s vypracováním podobného projektu. Program, jehož mottem bylo „Škola i za školou s úsměvem“, počítal s finanční podporou z fondu Vysočina. Jednotlivé aktivity byly rozděleny na oblast: sportovní; uměleckou, dramatickou a estetickou; výukovou a víkendovou, jednorázovou...

Přehled jednotlivých akcí, které se uskutečnily v roce 2002/2003

1. Turnaj družstev ve florbalu a streetbalu
2. Drakiáda
3. Vánoční jarmark – vystoupení dramatického kroužku
4. DO – RE – MI
5. Africký den
6. Den matek
7. Plavecké zájezdy do Vodního ráje v Jihlavě
8. Budišovský tukan

Přehled týdenních činností, které probíhaly v roce 2002/2003

Kroužek

Odbíjená – dívky; p. I. Toufarová, L. Doležalová

Gymnastika – p. uč. M. Nováčková

Zdravotní tělesná výchova – p. uč. A. Tůmová, J. Hort

Florbal, streetball – p. uč. M. Procházka, J. Hort

Dramatický kroužek – p. uč. J. Smrčková

Výtvarný kroužek – p. uč. V. Křečková

Hudební kroužek – p. uč. V. Stará

Reedukace – p. uč. J. Smrčková

Počítačový kroužek – p. uč. P. Svoboda, Ing. Z. Machát

Výuka cizích jazyků – p. uč. P. Svoboda

Rybářský kroužek – p. uč. Z. Smrček

Košíková – p. uč. J. Horák

Odbíjená chlapci – M. Procházka

Díky programu mohly být jednotlivé kroužky materiálně vybaveny a celodenní akce dotovány. Domníváme se, že projekt nejen splnil své cíle, ale vysoce předčil očekávání.

Pravidelné činnosti a návyky upevňují v každém z nás potřeby realizace a seberealizace v oblastech, které jsou nám blízké. Rozvíjí náš osobní růst a pomáhají překonávat životní těžkosti.

Organizace projektu byla převážně v rukou pedagogů. Vycházeli ze své bohaté zkušenosti s dětmi, bez nároků na jakoukoliv finanční odměnu. A za to jim patří poděkování za jejich nesmírnou obětavost, s jakou se do realizace programu „Raz-dva“ zapojili. Poděkování patří i rodičům a přátelům školy, kteří strávili s dětmi svůj volný čas.

*Za program „Raz-dva“ zpracovala
Jana Smrčková*

ZE SVĚTA

Život na lodi – díl 2.

Jak jsem již uvedl v předchozím dílu, moje první cesta na loď vedla do Anglie, kde jsem se nalodil na m/s Bratislava. Z Anglie jsme jeli do Finska nakládat uhlí pro USA. Baltické moře bylo u finského pobřeží zamrzlé, ale jeli jsme v brázdě, proražené ledoborcem. Byla to neskutečná podívaná – pohybovali jsme se po bílé planině, na jedné straně ve vzdálenosti 500 metrů byl vidět les, na druhé, asi 200 metrů od nás, jel někdo na sněžném skútru po ledě k malému ostrovu. Připadal jsem si, jako kdybych cestoval na obrovských saních.

Finsko dlouho bývalo pro české námořníky zemí, kde si mohli přivydělat – prodejem alkoholu. Ve Finsku je toto zboží velmi drahé a tak flašky, přivezené z USA, byly domorodci hojně nakupovány ku prospěchu obou zúčastněných stran. Tentokrát ale všechny pokusy o obchod skončily pro prodejce pokutami. Až při odjezdu jsme se náhodou dozvěděli proč – před námi tam byla ruská loď a prodávali nekvalitní vodku, po které museli někteří konzumenti vyhledat lékařské ošetření.

Kromě tohoto malého incidentu ovšem pokládám Finsko za krásnou a přátelskou zemi. Například ve Vaase nás pozvali do námořnického klubu, půjčili nám běžky a sněžným skútretem projeli běžeckou stopu v lese. Večer se šlo do pravé finské sauny se závěrečným ochlazením v díře, vysekané do ledu přilehlého jezera.

Dále jsme zamířili přes Atlantik do USA, kolem Floridy a vzhůru po Mississippi. Pluli jsme touto trasou celkem třikrát za sebou. Proto se nedivte, že jsem nebyl moc nadšený, když jsem už potřetí spatřil poutač benzínové pumpy Texaco u Baton Rouge v místě, kde jsme vždy kotvili. Námořní loď totiž nemůže na Mississippi kvůli ponoru až ke břehu a proto se vykládá plovoucími bagry. To pro nás ovšem znamenalo, že jsme si museli objednat motorový člun, abychom se dostali na pevninu a potom také mikrobus nebo taxi do 30 km vzdáleného New Orleansu. Ono totiž nic jiného a zajímavého široko-daleko nebylo.

Samotná cesta po Mississippi je ale unikátní zážitek. Na řece je čilý provoz a někdy je při vyhýbání potřeba zajíždět blízko ke břehu, kde trup lodi drhne o stromy, vyrůstající z vody. Větve byly někdy tak blízko paluby, že jsme na ně dosáhli rukou. Plavba je zejména pro kapitána značným nervovým vypětím. Mississippi je totiž poměrně rychle tekoucí řeka. A teď si představte, že najednou vysadí motor a 200 metrů dlouhá loď se začne v proudu stáčet. Nezbyvalo by, než co nejrychleji spustit kotvy a doufat, že se zachytí o dno. Občas se to ale nepovede a asi před třemi lety jsem četl v novinách, že

jedno plavidlo po vysazení motoru zdemolovalo celé nábřeží v New Orleansu. Sem patří poznámka k loďnímu motoru – obchodní lodě mají pohonnou jednotku pouze jednu, obvykle šestiválec nebo osmiválec s výkonem okolo 10 000 koní. Není tam žádná převodovka, z motoru vede hřídel přímo k loďnímu šroubu. Pokud motor vysadí, loď se stane neovladatelnou. Ale zpátky k Mississippi – proplouvali jsme také samotným New Orleansem pod několika mosty, abychom po dalších 30 km proti proudu zakotvili u již výše zmíněné benzínové pumpy. V New Orleansu je pozoruhodné mořské akvárium, proslulá „Francouzská čtvrť“ s množstvím nočních podniků a také se mi zdálo, že je tam více černochů než bělochů. Dále se o tomto městě rozepisovat nebudu, abych tady zbytečně nesuploval turistickou příručku.

Z New Orleans ale pochází moje zatím jediná zkušenost s americkým zdravotnictvím. Během plavby přes Atlantik měl jeden námořník opakovaně nález krve ve stolici. Diagnostikoval jsem hemoroidy, ale vzhledem k tomu, že ten člověk se už jednou předtím léčil (a vyléčil) na zhoubný nádor, potřeboval jsem znát také názor specialisty. Vyzvali jsme tedy do nemocnice. Když zjistili, že máme kvalitní mezinárodní zdravotní pojištění, dostali jsme k ruce sestru, která svalnatého námořníka bezdůvodně vozila po nemocnici na vozíku (on u toho vesele pořvával „na Bělehrad!“) a dokonce jsme dostali i průvodce, který za nás ve výtahu mačkal tlačítka. Jezdili jsme od jednoho lékaře k druhému, na rentgen, na odběr krve atd.. Já jsem se ta vyšetření snažil nějak omezit, ale bylo mi vždy řečeno, že to je jejich standardní postup. Na sklonku dne jsme konečně dorazili ke gastroenterologovi, který pacientovi během pěti minut vyšetřil rektoskopem konečník a pravil, že to skutečně jsou jenom ty hemoroidy. Celkový účet za nemocniční ošetření byl 2200 USD. Zalitoval jsem tehdy, že to tak nefunguje i v České republice. Už bych mohl být dolarovým milionářem. Mimochodem, všiml jsem si v té nemocnici také nějakého člověka, ležícího na pojízdném lehátku na chodbě. Každou hodinu k němu přišla zdravotní sestra a zkontrolovala mu tep. Zajímal mě jeho osud, a sestra mi vysvětlila, že on prostě nemá pojištění ani peníze, takže toho pro něj nemohou moc udělat.

Ještě na Mississippi byla loď převlajkována. Stáhli jsme českou vlajku, vztyčili červenou s bílým maltézským křížem uprostřed a kapitán prohlásil, že od této chvíle se loď nejmenuje Bratislava, ale Eva a pluje pod vlajkou Malty. Důvod této změny byl prostý – Maltě se platí nízké daně. Dalšími podobnými státy jsou Panama a Libérie, proto lodí registrovaných pod jejich vlajkami brázdí oceány spousta.

Během zpáteční cesty přes Atlantik jsem měl příležitost být užitečný i při jiné činnosti, než medicínské. Pokazil se nám totiž gyrokompas, což je zařízení, které upřesňuje navigaci. Na rozdíl od obyčejného kompasu nemá takzvanou magnetickou odchylku, ale nebudu zabíhat do podrobností, které bych stejně neuměl pořádně vysvětlit. Náš elektrodůstojník, který gyrokompas opravoval, na tom nebyl zrovna nejlépe s angličtinou, i když jinak byl velmi šikovný. A tak jsme seděli u gyrokompasu, já mu česky předčítal anglicky psaný manuál a on se podle toho vrtal v tom přístroji šroubovákem.

Dvoutýdenní přejezd Atlantického oceánu je poměrně monotónní, a tak jsme byli občas velice hraví. V posádce byl jeden kadet (to je absolvent Vysoké námořní školy), který si nejprve musí odjezdit určitou praxi a až potom skládá mezinárodní zkoušky na 3. palubního důstojníka. A jakožto nováček byl často ze své odpovědnosti vystrašený.

Naše chvíle přišla při přejezdu Bermudského trojúhelníku. Z modrých plastických lavorů a z lepenky jsme ve strojovně vyrobili UFO. Do lavoru jsme vyřezali i okénka, dovnitř umístili baterku a žárovku. Vypadalo to celé velice věrohodně. No a v čase jeho noční služby na můstku jsme vyšli nahoru na palubní nástavbu. UFO bylo zavěšené na silonovém vlasci na smetáku a my s ním krátce „proletěli“ před jeho okny. Kadet se nám později svědčil, že si opravdu myslel, že se z toho stressu zbláznil. Celou záležitost pochopil až ráno, když viděl malého synka jednoho z námořníků, jak si s tím UFO hraje.

Námořní loď je svařena z ocelových plátů, což by mohlo svádět k domněnce, že vydrží skoro všechno. Jenže pokud byste ji dvěstěkrát zmenšili na model o velikosti jednoho metru, zjistíte, že obvodové pláty budou tenčí než cigaretový papír. Proto je při konstrukci kladen důraz také na pružnost. U dna lodi je takzvaný „tunel“, který propojuje příď a záď. Když jsem se do něj díval za nepříznivého počasí, jasně jsem viděl, jak se trup lodi krotí a ohýbá. Možná vás také bude zajímat, na co loď jezdí – na benzin nebo na naftu? Na to druhé ano, ale jenom krátce po nastartování motoru – říká se tomu jízda na „lehké“ palivo. Potom se přechází na palivo „těžké“. To je uskladněno v tancích ve dvojitém dnu lodi po stranách „tunelu“. „Těžké“ palivo připomíná na první pohled asfalt a musí se nejdříve zahřát, aby bylo tekuté. Následně se pumpuje do odstředivek, které ho vyčistí a až potom je vstřikováno do válců motoru. Jde o docela komplikovaný proces, a proto také vnitřek strojovny připomíná spíš továrnu. K tomuto tématu si nemohu odpustit malou poznámku – kdykoliv jsme po večeri pili pivo, říkali jsme, že jedeme na „lehké“ palivo, a když došlo i na panáky, jeli jsme na palivo „těžké“.

V Evropě nás čekal španělský přístav Huelva. Právě z tohoto andaluského přístavu vyplul Kryštof Kolumbus se záměrem dosáhnout přes Atlantik břehů Indie a místo toho objevil Ameriku. Měl jsem možnost navštívit klášter (nyní muzeum), kde se Kolumbus na svoji cestu připravoval. V přístavu jsou také repliky všech tří lodí, které se objevitelské výpravy zúčastnily. Šokovalo mne, jak jsou malé, a smekám před odvahou tehdejších mořeplavců. Vždyť na nejmenší z nich, Pintě, nebyly ani uzavřené kabiny, pouze přístřešek na zádi. Já bych se s ní neodvážil ani na Lipno.

Na m/s Bratislavě–Evě jsem byl s poslední českou posádkou v její dvacetileté historii. V holandském přístavu Vlissingen jsme loď předali novým řeckým majitelům, kteří ji odkoupili od České námořní plavby.

MUDr. Igor Šútovský, Ph.D. (Pokračování příště)

Mostišťe

Hluboké údolí, v němž se nachází Velké Meziříčí, je charakteristické pro celou oblast Žďárských vrchů a velká převýšení na krátkých úsecích nás budou provázet po celé trase našeho putování směrem na Žďár nad Sázavou. Při cestě z Velkého Meziříčí nás nejprve zaujme velkomeziříčský zámek vysoko čnící nad řekou Oslavou a nedaleko odtud vyvolají údiv mohutné pilíře nesoucí dálniční most. Řeka Oslava (zde připomínající větší potok), nás přivede do obce Mostišťe, jejíž dominantou je kostel sv. Marka. Kostel je postaven na vysokém skalním masívu. Příkrá asfaltová cesta vedoucí k němu budí úžas především svým sklonem. V obci Mostišťe odbočíme na Olší.

Stoupáním a následným klesáním se ocitneme nejprve před nemocnicí sv. Zdislavy v Mostišťích a po několika stovkách metrů jsme v cíli naší cesty. Je jím hráz vodní nádrže Mostišť. Ve chvílích, kdy budeme stát na této hrázi (na horizontu lze spatřit dálniční most ve Velkém Meziříčí), si můžeme připomenout její historii.

Počátky vodní nádrže spadají na začátek 20. století do let 1904–1909. V té době došlo k návrhu několika variant, jejichž realizace se protahovala a byla ovlivněna světovými válkami. Projekt současné nádrže pochází z roku 1950. Stavba započala v roce 1957. Co se týče samotné hráze, jednalo se v té době o první sypanou hráz tak velkých rozměrů u nás. Skončilo v ní 333 000 m³ sypaného materiálu a desítky tun betonu. Vzniklá hráz je 340 m dlouhá, 32 m vysoká a je schopna udržet 11 937 000 m³ vody. Její stavba trvala 4 roky, po kterých byla v roce 1961 nádrž napuštěna. Jezero je 5 385 m dlouhé a má rozlohu 93 ha. Zatopením údolí zanikly přírodní scenérie se zátokami a došlo k zatopení několika mlýnů. Na druhé straně se přehrada stala ochranou před povodněmi s možností regulování toku.

K přehradě byla v roce 1964 dána do provozu úpravná voda na pitnou s kapacitou 135 l/s. Přístavbou v roce 1994 byla její kapacita zvýšena na 220 l/s. Dnes přehrada zásobuje pitnou vodou Velké Meziříčí, Velkou Bíteš a Třebíč. Na třebíčský přivaděč je u Rudíkova napojena i naše obec. Význam vodní nádrže se zvýšil po vybudování vodohospodářské soustavy Vír a Mostišť.

Krajina v okolí vodní nádrže Mostišť je trochu jiná, než ta naše, a to díky kopcům, o kterých jsem se již zmínil. Co mne v ní asi nejvíce zaujalo, to byl klid a s ním spojené tajemno. Zkuste se o tom přesvědčit i vy.

Karel Pavlíček

Prameny: www.bory.cz/html/historie.htm

Tip na výlet

Českokrumlovsko

Jedním z nejhezčích koutů naší republiky je oblast v okolí Českého Krumlova, kterou jsme navštívili a kam bych chtěl pozvat i vás.

Jižní Čechy – to jsou lesy, voda a zeleň. Pro mne je vstupem do toho kraje Telč. Zdejší náměstí je kouzelné, zvláště ve všedních dnech, kdy jsou zde otevřeny obchůdky. Každý si zde najde něco, co ho potěší. Pro nás je to, kromě jiného, galerie Jana Zrzavého, umístěná v zámeckém areálu.

Díky obchvatu lze minout Jindřichův Hradec a částečně i Třeboň (pokud je více času, obě tato města stojí za zhlédnutí). My jsme se na chvíli zastavili v rozlehlém parku, nedaleko známého třeboňského rybníka Svět, v jehož středu se nachází pompézní stavba Schwarzenberské hrobky. Seznamovat se s osudy jednotlivých členů tohoto rodu v prostorách chladné hrobky bylo až děsivé.

Více tepla dodá klášterní komplex Zlatá Koruna. V krajině tento skvost nepůsobí nijak dominantně, ale vše vynahradí vnitřek kláštera, kdy zůstáváte chvílemi stát v němém úžasu. Nás z něho probral zvuk dud linoucí se z jedné spojovací chodby. Hrál na ně mladík v dobovém oděvu jednu ze skladeb nalezenou v archivu kláštera. U nohou měl čepici, do které mohli po produkci návštěvníci hodit minci. I já jsem hledal nějakou po kapsách. V té chvíli letěla směrem do čepice stokoruna z rukou jednoho z německých turistů, mne to však nezlomilo...

Český Krumlov – jedním slovem pohádkové město, zvláště při nočním osvětlení, které dává vyniknout věžím kostelů a zámku stojícího na kamenných útesech, které omývá tok řeky Vltavy. Na jejím břehu je nespočet zahradních restaurací, ze kterých se plynně line němčina. I zde lze najít několik tichých zákoutí, jakým je např. klášter řádu křížovníků s červenou hvězdou, naproti zámku. Nedaleko odtud jsme objevili zastrčenou hospůdku s malou zahradní restaurací. Při focení telefonní budky v anglickém stylu mi v jedné chvíli někdo zaklepal na rameno. Jeden z hostů restaurace se mě ptá: „Již delší dobu vás s manželkou pozorujeme a nechápeme, co fotíte, my tam nic nevidíme.“ Jakmile jsem se trochu vzpamatoval z úleku, tak jsem odpověděl: „Vidíte naproti tu budku?“ „Tu vidím.“ „A lucernu za ní a na obzoru starý dřevěný plot s domem, na jehož vrcholu je nezvyklý komín.“ „To všechno jsme neviděli.“ „Tak to fotím.“ Poděkoval mi a po několika krocích volá na manželku: „Už vím, co tam fotíš, vidíš tu lucernu...“

Tolik diskutované otáčivé hlediště v zámeckém parku mi až tolik nepřekáželo. Překrývá sice letohrádek, ale díky jeho jedinečnosti bych je v těchto místech ponechal. Více mně v té chvíli vadila scéna nedaleko našeho zaparkovaného auta, kdy v autě sousedním křísila holandská turistka svého přítele, který byl zřejmě pod vlivem drog. Milovníci výtvarného umění by neměli přejít bez povšimnutí Egon Schiele Art Centrum s kvalitními reprodukcemi děl světových malířů.

Proti proudu toku Vltavy, plného vodáků, byl naším cílem další ze skvostů, klášter cisterciáckého opatství ve Vyšším Brodě. Při této cestě nemůžete pominout hrad Rožmberk, který se tyčí nad Vltavou. Dostanete se k němu prudkým stoupáním ukončeným krátkými strmými schody z balvanů. K jejich zdolání by mělo pomoci zábradlí na zídce, která schody lemují. Mně se podařila tato „pomoc“ se zídky vytáhnout,

Karel Povel, 6/4 2009

naštěstí jsme to ustáli. Prohlédli jsme si středověké brnění a popravčí meč. Nejdůležitější částí prohlídky je pověst o bílé paní Perchtě z Rožmberka. Bohužel jsme ji na vlastní oči neviděli, zřejmě v té chvíli byla v Telči, kde se prý také občas zjevuje.

Klášteř ve Vyšším Brodě patří mezi klenoty Českokrumlovska. Nás nejvíce ohromila neopravená zídka při vstupu do objektu kláštera, připomínající spíše zpustlý statek, a na druhé straně bohatě zdobený oltář klášterní lodi. Součástí klášterního komplexu je poštovní muzeum, které stojí rovněž za zhlédnutí.

Důkazem toho, že hluboký zážitek můžete mít v tomto kraji spojen i s návštěvou jakoby zastrčených míst, je poutní kostel Panny Marie v Kájově asi 5 km od Českého Krumlova. Objevili jsme jej díky upozornění pana faráře při mši v kostele sv. Víta v Českém Krumlově. Při této mši mne překvapil menší počet farníků (jediná mše v týdnu) a zajímavostí bylo přisluhování romského jáhna při mši.

Před vstupem do kájovského kostela nás nejprve ohromil gotický portál a jedinečný okamžik nám přichystal bohatě zdobený vnitřek. V lavicích seděly čtyři jeptišky, za nimi starší manželská dvojice a před námi na elektrické piáno hrála a zpívala jednu z mariánských písní mladá dívka. Tento snad nejsilnější zážitek celého pobytu nezkažilo ani vědomí, že popsaní účastníci tvořili jediné osazenstvo mariánské pobožnosti.

Při cestě nazpátek jsme neopomněli projít si část křížové cesty v Římově. Charakteristickým rysem jednotlivých zastavení jsou kapličky s postavami v životní velikosti. Kapličky jsou rozesety v krajině v délce asi 6 km a několik z nich se nachází i v samotném Římově. Uprostřed parného léta nám cesta ubrala hodně sil. Znovu jsme se je pokusili získat v pohledné římovské hospůdce. Jedinými společníky nám zde byly mouchy, které ovšem byly všude.

Jak je patrné, Českokrumlovsko nabízí místa, kde lze nacházet krásu a odpočinek. Záleží na každém, aby se zde s otevřenýma očima uměl alespoň na chvíli zastavit. Odměnou vám budou zážitky podobné mým a to třeba na úplně jiných místech, než jsem popsal.

Karel Pavlíček

Tasovská papírna

Tasovská papírna se nachází mezi Jelínkovým (Panským) mlýnem a zříceninou hradu Dub, v malebném údolí řeky Oslavy.

Ve Vlastivědě moravské Velkomeziříčského okresu se můžeme v kapitole o obci Tasov dočíst, že tam měla vrchnost roku 1757 hospodu, palírnu, mlýn a papírnu. Papírna stála při ústí tasovského potoka, pod Radkovským (Stejskalovým) mlýnem. V té době, tj. před rokem 1770, byla papírna zrušena a znovu zřízena v místech, kde stojí dodnes. Podle archivních dokumentů při ní býval v 18. století mlýn.

Surovinou k výrobě papíru tehdy byly staré hadry. Pro papírníka pracovali překupníci, tzv. hadrníci, kteří vykupovali staré hadry, papír, kosti a jiné živočišné odpady na klíž. V papírně se hadry třídily na dvě hromady. Na jednu se házely bílé a na druhé barevné, které se musely bělit vápnem. Při třídění se hadry řezaly na menší kusy, obvykle na ostře nabroušené kose, upevněné uprostřed třídícího stolu. Roztříděné a vyčištěné hadry se sekaly zvláštní sekou na malé kousky, které se namáčely a mokré pěchovaly do jam v zemi. Zde proběhl během sedmi až devíti dní mírný zahňovací proces, nutný k lepšímu rozvláknění.

Do technického vybavení takových papíren patřily svislé a kladivové sloupy, které se používaly k rozmělnění hadrů. Sloupy byly mohutné tluky pohybující se jeden za druhým za pomoci jednoduché vačky, přičemž jejich kuželová část padala do stejné kuželové jamky umístěné v řadě, tzv. štoky, ve kterém bylo určité množství hadrů.

Ke značnému zrychlení přípravy surovin na výrobu papíru přispěl holendr. První holendr u nás byl použit v roce 1810 v Benešově nad Ploučnicí a během krátké doby se rozšířil i do ostatních papíren, kde se používal k jemnému mletí. Staré stoupy zůstaly, ještě se dlouhou dobu používaly v provozu při výrobě pololátky.

Papírenský holendr míval v otáčejícím se bubnu zabudované nože a proti byly neotáčející se pevné. Mezi noži ve dně holendru se vlákna mlela. Hladrovina obíhala tak dlouho, dokud nebylo dosaženo správného stupně mletí. Jeho dokonalost byla rozhodující pro jakost vyrobeného papíru a reprezentaci papírníkovy umění.

Z uzavřeného holendru se jemně mletá papírovina vypouštěla do dřevěných kádí, v nichž se odehrávala hlavní fáze výroby papíru. Tyto velké kádě byly zahřívány, především v zimě, aby se vlákno lépe zplstňovalo a naběrače nezabýly ruce. Potom byla papírovina nabírána do papírenských forem, na kterých se utvářel papírový list. Forma se skládala z dřevěného rámu, na němž bylo husté a jemné mosazné síto ze snímatelného rámu. Tovaryš ponořil formu do kádě a nabral na síto papírovinu. Nad kádí formou zatřásl, to proto, aby se papírovina co nejstejněji rozmístila. Uzelníkem z ní rychle vybral hrubší uzlíky a hrudky.

Po odkapání vody sejmul horní rám a načerpaný arch papíru předal na dolním sítu mladšímu pracovníkovi, kterému se říkalo vykladač. Naběrač si z druhého síta opět sestavil formu, měl totiž vždy dvě formy stejného formátu, a čerpání se opakovalo. Mezi tím vykladač zplstěný list papíru ve vlhkém stavu vyklopil a přitlačil na plstěnc přechínající okraje papíru. Papír na něm zůstal přilepen a vykladač ho přikryl dalším plstěncem. Následovalo střídavé na sebe kladení listu mokrého papíru a plstěnce, a to do doby, než vznikla hranice 181 papírových listů mezi 182 kusy plstí. Následovalo vylišování hranice na mohutném ručním lisu. Pak učeň hranici rozebral, roztřídil zvlášť plstě a papír. Papír byl potom dopraven do sušárny.

Neměl-li se na psacím papíře inkoust rozpíjet, musel se papír dodatečně klížit. K tomu účelu se v klišárenském kotli vařil klíž z kostí a klížek. Samotné klížení spočívalo v namáčení svazku suchých papírových listů ve vlažném klišu.

Před rokem 1907 měla tasovská papírna dva obyvatele. Podle svazku Mlynářský rod Stejskalů, ve kterém jsou výpisky z matrik a pozemkových knih z roku 1642 a část z r. 1709, platil papírník Jan Loss z papírny půldruhé míry pole 30 zlatých ročně. Za svůj byt o rozměrech jednoho a půl sáhu, který směl rozšířit a přistavět o jedno poschodí, odevzdal 15 zlatých. Z dalších zápisů je patrné, že 12. 12. 1829 žaloval tasovský pan farář P. František Erban tasovského papírníka Ludvíka Müllera, že v závěti Rosálie Schützové odkázala pole u kostela farnosti. Müller koupil papírnu od Schützové a ničeho dáti nechtěl.

Výpis zemřelých z č. 67

Loss Karel, papírmistr	+ 1798
Loss (syn), papírmistr	+ 1804
Loss Karel, papírmistr	+ 1805
Schütz Ignác, papírmistr	+ 1815

Papírna přestala svému účelu sloužit v roce 1890. Z vyprávění je známo, že v té době vyhořela a nějaký čas byla neobydlena. Podle tasovské kroniky patřila Jakubu

Friedmanovi z Brna, ale mnoho let ji řídil správce pan Geissler a po jeho smrti dcera Filomena.

V Pamětní knize městečka Tasova, psané od r. 1922 do r. 1929 páterem Jakubem Demlem, se na začátku uvádí, že papírna dříve patřila Friedmanovi, dnes patří Slabému a ten v ní zřídil cementárnu (výroba dlažby a střešní krytiny) a pražírnu žita. Dále se v ní vyráběly papírové sáčky pro Friedmanovu firmu. Papír na ně se dovážel z Brna. Dne 6. září 1927, kdy majitelem byl Cyril Slabý, opět tasovská papírna vyhořela. Při požáru zasahovaly hasičské sbory z Tasova, Dolních Heřmanic a Oslavy. Po požáru zůstal zachován pouze byt. Dalším majitelem papírny byl pan Studený, zeť Cyrila Slabého. Po svém příchodu do Tasova se v tasovské papírně usadil v podnájmu vynikající knihař a později i spisovatel Stanislav Vodička, který zde našel svůj rodný kraj.

Jako němý svědek zde na tomto překrásném místě zůstala jen obytná budova stojící směrem ke splavu, ve které bydlí nynější majitelé, manželé Horcí, kteří zbylou část udržují.

Prameny:

Vlastivěda Moravská II, místopis, Velkomeziříčský okres, napsal Augustin Kratochvíl r. 1907

Mlynářský rod Stejskalů, sepsal Jan Padrnos r. 1972

Kronika městečka Tasova, sepsal Jakub Deml

Poděkování patří manželům Horkým, kteří poskytli autoru článku cenné informace a archivní fotografie.

Josef Mikulášek

Z PŘÍRODY

Kozy, ovce a kamzíci v budišovském zoologickém depozitáři

Čleď turovitých, kam kozy, ovce a kamzíci náležejí, je velmi zajímavou skupinou sudokopytníků. Sudokopytníci vůbec jsou velmi různorodým řádem savců, do kterého se řadí jednak jelenovití, tuři, antilopy, gazely, velbloudi, lamy, ale také hroši a prasata. Turovití se liší od ostatních sudokopytníků tím, že mají na hlavě rohy, a to nejen samci, ale u většiny druhů i samice. Rohy neustále a nerovnoměrně dorůstají a tak se na nich vytvářejí prstence, podle kterých lze určit věk. U většiny druhů je zachován třetí a čtvrtý prst, výjimečně i zbytek druhého a pátého prstu. Kopytům sudokopytníků se říká paznehty nebo spárky.

V zoologickém depozitáři v Budišově u Třebíče se nachází preparované hlavy a trofeje více druhů koz, ovcí a kamzíků. O některých z nich si povíme. Vývojově zajímavým živočichem je paovce hřivnatá (*Ammotragus lervia*), původem ze severní Afriky. Spíše je příbuzná kozám, nemá však typickou kozí bradu a na krku a končetinách jí vyrůstá dlouhá hříva, která může u samců dosahovat až na zem. V přírodě obývá pusté horské oblasti s nedostatkem vegetace. Často se chová v zoologických zahradách. Uměle byla vysazena v USA a i u nás žije malá zdivočelá populace v západních Čechách. Ovce a kozy jinak spojuje podobnost ve stavbě lebky a rohů. U některých druhů je však systematické postavení složité a zatím čeká na konečné řešení.

Statným zvířetem je kozorožec horský (*Capra ibex*), žijící v Alpách. Další druhy žijí ve střední Asii (kozorožec sibiřský), na Kavkaze (kozorožec kavkazský a dagestánský), v Pyrenejích (kozorožec iberský) a v Africe (kozorožec walia a núbijský). Kozorožec horský dosahuje váhy až 120 kg a rohy samců mají délku až 1 m. Samice mají rohy menší. Původem ze Střední a Malé Asie je koza bezoárová (*Capra aegagrus*), která byla zavlečena na ostrovy ve Středozemním moři a vysazena v mnoha zemích, mj. i v České republice. Je předkem kozy domácí a má i podobný tvar těla.

Příbuzní antilopám jsou kamzíci. V Evropě je rozšířen kamzík horský (*Rucicapra rucicapra*), který byl ovšem vysazen i v jiných zemích, např. na Novém Zélandu nebo v Argentině. Samci i samice mají hákovitě zahnuté růžky a kopytka přizpůsobená k pohybu na skalách. Obývá horské louky a skalnaté svahy nad hranicí lesa. Příbuzným druhem je kamzík běláček (*Oreamnos americanus*) z Aljašky. Tento druh je mohutnější než kamzík horský a má bílé nebo žlutobílé zbarvení. Hustá srst je na krku a hrudi prodloužena. Jeho způsob života je podobný našemu kamzíkovi a rovněž obývá skalnatá úbočí subalpínského a alpského stupně hor. Podle ročního období se stěhuje do nižších nebo vyšších poloh.

Ovce na rozdíl od koz nemají typickou bradku. Samci ovcí mívají do kruhu stočené rohy. Většími druhy jsou ovce žijící divoce v Severní Americe a na Sibiři. Patří mezi ně ovce sněžná (*Ovis nivicola*) z východní Sibiře. Dalšími druhy jsou ovce tlustorohá a ovce aljašská, obě ze Severní Ameriky. Samci ovce sněžné mají obrovské stočené rohy. Tento druh obývá horské louky a v létě vystupuje za pastvou na alpské louky do nadmořské výšky až 4500 m. Druhem s mnoha poddruhy je argali (*Ovis ammon*) ze Střední Asie, Mongolska a Číny. Ze všech divokých ovcí je nejmohutnější a rohy samců mohou dorůst

výjimečně délky 1,8 m při obvodu půl metru. Domovem jsou rovněž horské louky. Nejznámější je argali altajský (*Ovis ammon ammon*) z Číny, Mongolska a ruského Altaje. Nejdelší rohy má argali Marco Polův (*Avis ammon polii*) z Afghánistánu, Pákistánu, Tádžikistánu a Číny. I v České republice již dávno zdomácněl muflon (*Ovis musimon*), původně z Malé Asie. Poprvé byl u nás vysazen v 50. letech 19. století v oboře v Hluboké nad Vltavou.

Helena Sutorová a František Hanák

Modrý pták

Sialia mexicana (Buer 634, Lawrence zelený – Tae Bluebird)

Jeden z nejmilovanějších ptáků Severní Ameriky – symbol naděje, štěstí a lásky. Pro svou barvu a hlas nebyl žádný jiný pták tak často zmiňován v poezii a písních.

Pan Frank Chapman z American Museum of History o něm: je sladký, milý, jeho hlas tur-wee je jemný po celý rok.

První obyvatelé ho nazývali Blue Robin, protože jim připomínal „Robina“ z Evropy – drozda, červenku. Byl jedním z nejspolečenštějších ptáků a hnízdil v blízkosti člověka, dokonce v okrajích velkých měst.

Bohužel se stal velmi vzácným a je snaha jej zachránit, aby svět náš a našich dětí byl bohatší přítomností tohoto báječného fascinujícího ptáčka.

Můžeme jej vidět v budišovském zoologickém depozitáři.

RNDr. Milada Janoušková

Rostlina měsíce

DUBEN

Berberis

dřišťál, rozmanité druhy

Trnité keře zaujmou v proměnách po celý rok

Jarní náladu rozzáří i bohaté oranžově žluté květy dřišťálu.

Charakteristika

Dřišťály jsou opadavé, poloopadavé i stálezelené trnité keře.

Rozmanité habituální typy zahrnují keře se štihlejšími protáhlejšími vzrůstem, husté a polokulovité tvary až nízké široce rozrostlé ploché keře. Dřevo je na řezu výrazně

žlutě zbarvené. Listy jsou jednoduché střídavé, často trnité. Barva listů dosahuje nejrůznějších odstínů zelené, od světlé po tmavě zelenou, především listy stálezelených druhů jsou lesklé, setkáme se i se šedavě zelenou, žlutě pestrou, bělavě pestrou, ale i červenou. Mnohé dříšťály se na podzim výrazně vybarvují do rozmanitých červených odstínů. Květy jsou drobné, šestičetné, seskupené v různá květenství, zbarveny jsou do proměnlivých odstínů žluté až oranžové a vůně není příliš příjemná. Kvetou na jaře a počátkem léta. Plodství sestává většinou z podlouhlých bobulí, méně často kulovitých. Nejčastěji jsou zbarveny do různých odstínů červené, případně modročerné až černé. Kořeny dříšťalů jsou většinou bohatě větvené.

Nároky na pěstování

Opadavé a poloopadavé keře vysazujeme na slunečné stanoviště, stálezelené druhy do polostínu. Z opadavých druhů snáší silnější zastínění především dříšťál obecný. Opadavé jsou otužilé, také nejsou náročné na půdu. Snesou i méně výživné, sušší a vápenité půdy. Stálezelené druhy jsou choulostivější. Vybíráme pro ně částečně chráněné stanoviště, zejména před zimními vysušujícími větry a doplňujeme případně zimní příkrývku. Půdu vyžadují humózní a přiměřeně vlhkou. Znečištěné ovzduší většinou snášejí dobře a také

jen výjimečně je okusuje zvěř. Opadavé druhy sázíme prostokořenné na jaře či na podzim a z kontejnerů kdykoliv v průběhu vegetace. Stálezelené vysazujeme vždy s kořenovým balem nebo z kontejnerů. Optimální dobou je počátek jara nebo pozdní léto. Po výsadbě vyžadují stálezelené druhy pravidelnou závlhku a podle potřeby přistínění, aby listy nepoškodil slunečný úpal. Zejména kolem mladých rostlin udržujeme volný prostor nebo důkladně posečený trávník, aby se dobře vyvinuly. Stálezelené druhy podobně jako jehličnany před zimou a za suchých zim zalijeme. Na podzim doplníme ke kořenům nastýlku a rostliny přikryjeme chvojím nebo kolem natáhneme zástěnu z agrotextilie či juty. Řežeme minimálně, u stálezelených odstraňujeme jen namrzlé části, opadavé v případě potřeby citlivě prosvětlujeme. Především hluboké seříznutí u země vytváří nevzhledné keře s množstvím křehkých mladých výhonů. Řez dobře snáší dříšťál obecný, proto se používá na živé ploty. Chorobami a škůdci dříšťály netrpí, ale jsou hostitelem rzi travní. Proto opadavé druhy nevysazujeme poblíž polí, vzdálenost od orné půdy by měla být 300 m.

Použití

Dříšťály používáme jednotlivě i do výsadeb ve skupinách. Stálezelené poskytují největší estetický účinek v osiřelé zimní zahradě, kdy jejich temné zelené lesklé listy nádherně kontrastují se sněhem a jinovatkou. Opadavé vynikají díky svému výraznému podzimnímu zbarvení, kdy se stávají centrem pozornosti v kompozicích. Vhodnou kombinací s dalšími rostlinami lze tento dojem umocnit. Vysazují se například před skupiny jehličnanů, nebo naopak do společenství štíhlých bílých bříz nebo javorů, které žlutým podzimním zbarvením listů kontrastují s červení dříšťálu. Používáme je také pro tvarované nebo volně rostoucí živé ploty. Též je přidáváme do smíšených stěn z různorodých křovin. Nižší tvarovaný plůtek pod výšku 1 m vytvoříme např. z dříšťálu Thunbergova (*Berberis thunbergii*), v rozmezí do 2 m použijeme např. dříšťál Jullii (*B. julianae*).

Nízkou volně rostoucí stěnu vytvoří dříšťál bělolistý (*Berberis candidula*) či dříšťál bradavičnatý (*B. verruculosa*) a opadavý *B. thunbergii* „Atropurpurea Nana“, v rozmezí 1–2 m můžeme použít i vždyzelený dříšťál Gagnepainův (*B. gagnepainii*) či opadavý *Berberis thunbergii* „Atropurpurea“. Vyšší druhy vytvářejí neprůhledné skupiny. S menšími druhy se často setkáváme zase v nádobách, hodí se i do skalek a zídek. Stálezelené nižší a pomalurostoucí druhy jsou také vhodné do menších zahrádek a předzahrádek. Dříšťály vysazujeme i do vřesovišť. V přírodních úpravách se nejvíce osvědčil opadavý dříšťál obecný (*B. vulgaris*), také pro svou nenáročnost na stanoviště. Dříšťály se vysazují i na sušší záhony společně s parkovými růžemi. Dále jsou významnou dřevinou včelařskou. Pro jejich trnité větve je vysazujeme na místa, kde chceme zamezit nežádoucímu průchodu. Naopak je nedáváme tam, kde si hrají děti.

Doporučení

Zkombinujte ve vegetační nádobě dříšťál s trvalkami, nízkými travinami, poléhavými skalníky a drobnými jehličnany.

Ing. Ladislav Molnár

SPOLEČENSKÁ RUBRIKA

Paní Guthová odešla...

21. května zemřel jeden z našich nejpilnějších přispěvatelů, paní Věra Guthová. Svými vzpomínkami se mnohdy vracela až do doby svého dětství a díky jim se tam navraceli i její vrstevníci, a nejenom oni. Ale nebyly to jenom vzpomínky. Myslím si, že nikdo z nás nezapomene na jeden z jejích posledních textů „Sovičky“, kterým zachytila svoji radost a všem možná chtěla ukázat, že i oni mají ty své „sovičky“, ale pouze je nevidí.

Bude nám na stránkách zpravodaje chybět – a nejenom na nich.

Vzpomínka

Je tomu již rok, kdy jsme se v budišovském kostele rozloučili s panem farářem Františkem Školařem. P. František Školař se narodil 3. 8. 1927 v Čechočovicích a měl čtyři sourozence, dva bratry a dvě sestry. V Třebíči navštěvoval gymnázium, kde také v roce 1948 maturoval. Po maturitě nastoupil do diecézního alumnátu v Brně. V roce 1950 došlo ke zrušení alumnátu a František Školař nastoupil jako plánovač do brněnského podniku Ingstav, kde pracoval až do důchodu. Během zaměstnání získal družstevní byt na Lesné v Brně. V důchodu dělal kostelníka u sv. Jakuba v Brně.

Na kněze byl tajně vysvěcen v Brně 25. února 1969. Do duchovní správy se mohl díky společenským změnám přihlásit v roce 1992 a byl v témže roce, přesněji 1. října 1992, ustanoven farářem u nás, v Budišově. Funkci duchovního pastýře u nás vykonával až do roku 2000, kdy musel ze zdravotních důvodů odejít. Potom ještě rok byl farářem v Podolí u Brna. Poté těžce onemocněl a odešel do trvalého důchodu. Zemřel 4. července 2002.

Rozloučení s ním se konalo 17. července v 10 hod. v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Brně-Židenicích a týž den v 15 hod. za účasti generálního vikáře Mons. Jiřího Mikuláška, velkomeziříčského děkana P. Jana Peňáze a duchovních spolupratří z širokého okolí v Budišově, kde byl uložen do kněžského hrobu.

Mnozí z nás si v době jeho příchodu možná ani neuvědomovali, že nebýt jeho, hrozilo naší farnosti, že po úmrtí P. Jana Slabého bude bez svého kněze. Ač nemocen, snažil se ze všech sil, aby farnost „žila“. Díky nezměrnému úsilí a obětavosti, spojených s pomocí Boží, se mu to během jeho osmiletého působení u nás zdařilo.

(Životopisné údaje vyhledal P. Karel Pavlíček)

Blahopřání

Letos oslavila krásné 95. narozeniny Anežka Krejčová, která se narodila 22. ledna 1908 ve Valdíkovi manželům Švejdvým a měla pět sourozenců. Po ukončení základního vzdělání, jak v té době bylo zvykem, šla do služby k soukromému zemědělci, kde pracovala celá léta.

V roce 1940 se provdala za Josefa Krejčího z Budišova. Měli spolu sedm dětí, o které se i v těžkých dobách dobře starali. Během společného života přišli o tři syny a v roce 1977 odešel i manžel.

S přibývajícimi roky dnes i ona potřebuje péči a tu jí dává dcera, která s ní bydlí ve společné domácnosti.

Z REDAKČNÍ POŠTY

Vzpomínka na P. Jana Slabého

Osud nám přináší mnohá setkání a s přibývajícimi léty houstne i zástup lidí, které měl člověk možnost za svého života poznat. Nevzpomínáme ale na každého stejně. Těch lidí, kteří nám zůstanou trvale vrytí v paměti jako mimořádné osobnosti, zdaleka není tak mnoho. Mezi výrazné osobnosti, na které nikdy nezapomenu, patří však P. Jan Slabý, budišovský farář.

Poznala jsem ho v druhé polovině sedmdesátých let, kdy náš rodinný přítel, Ing.arch. Josef Hyzler, nás pozval na víkend do Budišova, kam pravidelně jezdil na faru k P. Slabému a kde pomáhal s opravami kostela. Protože jsme byli zváni do Budišova i rodinou Širokých s nabídkou, abychom bydlili na jejich chalupě u rybníka Pyšeláku, nijak jsme se jet nezdráhali.

Již první dojem z návštěvy budišovské fary byl velmi milý. Čistota a prostota zařízení, laskavý a vlídný pan farář. S mým manželem si, abych tak řekla, hned padli do oka, a tak začal řetěz setkání s mnoha dlouhými diskusemi na témata církevně-politická i teologická. Manžel, jakožto právník pracující ve stavebním podniku zaměřeném na opravy památek, přicházel přes opravy kostelů do styku i s mnoha kněžími a dozvídal se informace, které nebyly běžně známé. Na tyto zprávy „z Prahy“ se P. Slabý vždy velmi těšil.

Kdybych měla charakterizovat, čím na mne P. Slabý nejvíce působil, řekla bych svou uměřenou vyvážeností. Byl to vzdělaný, kulturní člověk s velkým rozhledem a zároveň praktický muž, který dokázal zorganizovat stavbu, uspořádat výlet nebo zajistit pohoštění. Byl moderní i v náboženském smyslu, aniž při tom slevil z čehokoli podstatného v učení církve. Věděl, že budoucnost církve je v mladé generaci, a proto kontaktům s mládeží a mladými rodinami věnoval velkou pozornost. Na faře byly pro každého vždy dveře otevřené.

Uměl promluvit s kýmkoliv, ať to byl prostý rolník nebo vysokoškolský docent, a vždy to byl prostě on, nijak se přitom nepřetvařoval. Byl s neokázalou samozřejmostí milosrdný. Na kolika farách dožívají za láskyplné péče pana faráře staré hospodyně, které kdysi v rodině sloužily, jako jsem se s tím setkala v Budišově?

Se stejnou neokázalou samozřejmostí byl statečný. Neprovokoval, ale neustoupil. I v těžkých dobách pronásledování církve prosadil spoustu věcí, ať už šlo o stavby nebo o různé záležitosti pro lidi. Dostal mnoho ran, ale nezaohřkl, přijímal je se nadhledem člověka, který se umí na věci podívat „sub speciae aeternitatis“ – ze zorného úhlu věčnosti. Škoda jen, že se změny politických poměrů nedožil dříve, byl by mohl toho ještě tolik udělat! Kéž by takových kněží měla dnes katolická církev hodně, leccos by se dělalo snáze a lépe.

Do Budišova jsme pak pravidelně jezdili řadu let a vždycky jsme se tam těšili a často přivázeli s sebou i další přátele. Dnes jsou již oba, jak můj manžel, tak P. Slabý, na pravdě Boží a znají odpověď na mnoho problémů, na které na této zemi odpověď

nenalezli. Ale vzpomínky na P. Slabého a na naše budišovská setkání ve mně zůstanou trvale živé.

Ing. Jana Mindlová, CSc
27.5.2003

Poděkování

Chtěla bych poděkovat všem, kteří se podílí na realizaci Budišovského zpravodaje, celé redakční radě, ale hlavně panu Karlu Pavlíčkovi. Obdivuji jeho vytrvalost, obětavost a s jakou péčí a nasazením vybírá témata, třídí, zařazuje, přepisuje, fotí a já nevím co ještě musí udělat pro to, aby zpravodaj vyšel v termínu, pěkně oblý a s pěknou grafickou úpravou.

Pro mne je Zpravodaj výbornou učební pomůckou a fyzickým materiálem. Mapuje současné dění v obci, poskytuje bohaté historické materiály a fotodokumentaci o dobách pro nás již hodně vzdálených. Texty jsou pak pro mne zdrojem inspirace k diskusím a vyhledáváním dalších souvislostí.

Proto ještě jednou díky a vydržte. Všichni jsme moc rádi, když Zpravodaj (ten nový) je k vidění na pultech budišovských obchůdků.

Jana Smrčková

POČASÍ

Přehled srážek v měsících:

březen	6,2 mm
duben	17,1 mm
květen	103,4 mm

OPRAVA

Vinou nepozornosti autora přílohy Budišovského zpravodaje 1/2003 došlo na stránce III přílohy k chybě v údajích o předchůdci P. Jana Slabého v Ivančicích, P. Tesařovi. P. Tesař se jmenoval křestním jménem Adolf a byl popraven nacisty v Kounicových kolejích v Brně 16. 6. 1942. Za vzniklé chyby se omlouvám.

Karel Pavlíček

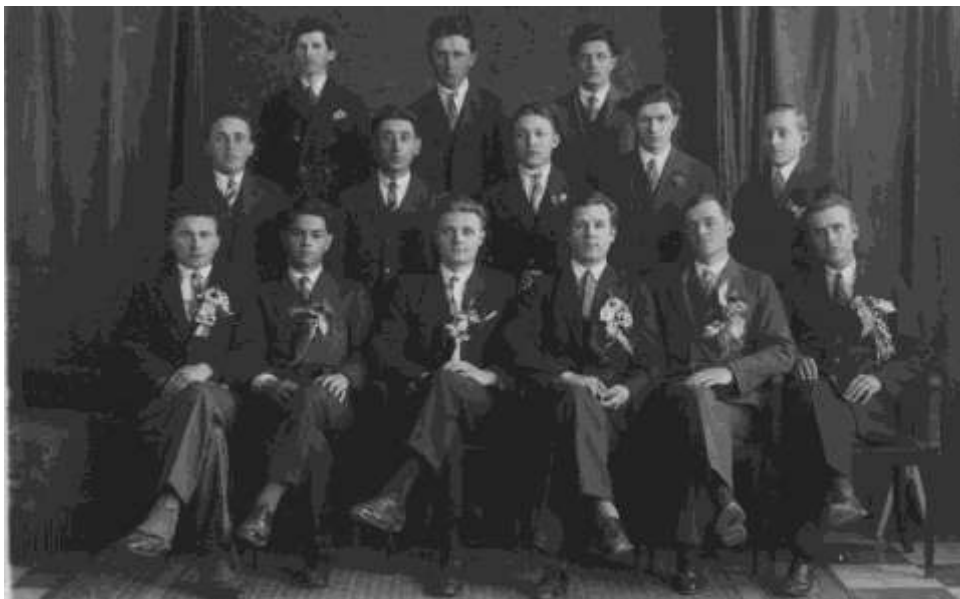
FOTOGRAFIE – ARCHÍV

Fotografie školní třídy z roku 1922 (archív Františka Voneše)

- I., horní řada, zleva: František Tesař; Karel Pavlíček; Josef Nejedlý; Valtr Chyba; Karel Dokulil; Bohumil Kratochvíl a Valentýn Suchánek
II. řada: Anežka Hošková; Klubalová; Zdenka Kubíková; Marie Šlesingerová; Anna Kašparová; Pavlíčková (Mihoukovice); Vilemína Večeřová; Syrová; ?
III. řada: Nedvědová; ?; Marie Robotková; ?; ?; Marie Nováčková; ?; Doležalová; Halámková (Jabloňov) a Klubalová (Studnice)
IV. řada: Josef Tomšík (Mihoukovice); ?; Leoš Holouš; Rudolf Teplý; František Voneš; Ladislav Votoupal; Šulc; ?
V. řada: Josef Kratochvíl; František Kubiš (Spáleniny); Josef Bednář (Kundelov); Švec; František Vidlák; Bohumil Teplý (Studnice) a František Krejčí (Studnice)

Pozn.: Jmenné seznamy vznikly na základě vzpomínek pamětníků, o upřesnění případných nedostatků prosíme naše čtenáře. Děkujeme.

U odvodu 25. března 1931 (poprvé v Třebíči)
 horní řada, zleva: Jakub Jelínek; Josef Pavlíček a Filip Krátký
 střední řada, zleva: Karel Jeřábek; František Chyba; Karel Nováček; Antonín Tesař; Jaroslav Kazda
 sedící zleva: Jan Jeřábek; ? Jan; Emil David; Josef Večeřa; Bohumil Škoda a Josef Votoupal

U odvodu v roce 1937
 stojící zleva: Jaromír Pospíšil; Josef Kazda; Slávek David; František Tůma; Ladislav Škoda; Josef
 Nováček; František Janoušek; ? Švihálek; Bohumil Klusáček
 sed. zleva: Karel Bednář; Ladislav Kubíček; Jos. Kazda st. (starosta); Jakub Pavlíček; Vilém Schäffer

Pošta není jenom pošta

Viděli jsme v televizi, že pošta nabízí jistotu za 300 korun. Zeptali jsme se proto s manželem paní poštmistrové, co to vlastně znamená.

Již za 300 korun měsíčně na naší poště nabízíme životní pojištění České pojišťovny s daňovými úlevami. Lidem, kteří chtějí výhodně zhodnotit své peníze na kratší dobu, bych nabídla jednorázovou životní pojistku. V obou případech je možné navíc sjednat i úrazové připojištění.

Proč bychom měli uzavírat pojištění právě na poště?

Na tuto otázku lze odpovědět jednoduše - protože pošta je dostupná všude nejen při sjednávání pojistky, ale i v průběhu pojištění a její uzavření právě zde přináší zajímavé výhody.

A jaké výhody myslíte?

To je dobrá otázka. Je jich mnoho a jedná se především o tyto:

- *Nadprůměrné úrokové sazby*
- *Česká pojišťovna, jako jediná, nabízí možnost výběru peněz již v průběhu pojištění, a to prostřednictvím ČP Kreditní karty*
- *Klient může každý rok získat zpět část vložených peněz formou daňových úlev*
- *Na pojistku může přispívat i jeho zaměstnavatel a tím ušetřit na daních*
- *Pojistkou lze ručit za hypoteční nebo jiný úvěr*

Ještě by nás zajímalo, zda se jedná o produkty i se spořením a jak se úročí?

„Spoření je nedílnou součástí pojištění. Toto pojištění klientovi umožní získat prostředky na období aktivního stáří, a to až do částky 175800 Kč. Po celou dobu pojištění je navíc garantován pevný úrok, výrazně převyšující zhodnocení peněz uložených na běžných bankovních produktech. A mimo to, každý chce mít zajištěnou svoji rodinu. Jistota za 300 Kč se vyplatí.

Pro životní pojištění České pojišťovny si nyní můžete zajít i na nejbližší poštu!

Chráníme Vaše sny

PŘÍLOHA 2/2003: Hlubinné úložiště radioaktivního odpadu v Budišově?

Budišovský zpravodaj č. 2/2003

www.horacko.cz/budisov/zpravodaj

Vychází čtvrtletně. Ev. č. min. kultury MK ČR E 11643

Cena Zpravodaje: 10,- Kč

V prodeji: Noviny, Helena Kafaňková; Ko-Text, Helena Kostecká; Obuv, hračky, Lidka Poskočilová; Zelenina, Petr Kosina; Potraviny ZD Budišov, Zdeňka Nováčková.

Vydává: Obecní úřad Budišov, IČO 00289159, tel. 568 875 110, e-mail: ou.budisov@horacko.cz

Redakce: Karel Pavlíček (e-mail karel_pavlicek@volny.cz, tel. 568 875 212),

Mgr. Jiří Horák.

Vyšlo v Budišově dne 30. 6. 2003

Technická realizace: Ing. Ladislav Dokulil

Tisk Tiskárna Charvát, s.r.o., Velké Meziříčí

Uzávěrka tohoto čísla 31. května 2003

Uzávěrka příštího čísla 30. srpna 2003

SUPERMARKET KOSINA

úžasné...!!!

FORTICAN

10kg - granulát

Kvalitní španělské krmivo s hovězím masem.

Ideální pro dospělé psy všech plemen

179.90CZK

Autorizovaný prodejce chovatelských krmiv. Tel.: 777/660 444, e-mail: petr.kosina@newyork.com, www.kosi.cz